

Maxi furcsa álmai

A cél: a polgármester. Tanácsi vizsgálat az ismert pécsi vállalkozó ellen. (16. oldal)

Nemzeti tanterv készül

Újra éled az elemi népiskola? A miniszterhelyettes tagadja, hogy a 8 osztályos gimnázium hátrányos lenne a falvakra. (8. oldal)

A HELYZET-ben: Heller Ágnes

"A század legcsüggesztőbb tapasztalata, hogy tudunk diktatúrában élni." (4. oldal)

Lázadás a Bóbita Bábegyüttesnél

Az új vezető aberrálnak és taszítónak tartja a társulat el-képzéseit. (3. oldal)

Lenau-Stipendium (Seite 7.) • Mala sedmica: OSNOVAN SAVEZ HRVATA

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap

I. évfolyam 33. szám • 1989. december 9.

Szerkeszti: Havasi János

Ára: 17 Forint 50 fillér

Nincs menedék

Francia atomerőmű Pakson?

Érdekes szándéknyilatkozat érkezett egy hónappal ezelőtt a Paksi Atomerőmű Vállalathoz: egy francia cég, az EDF felajánlotta, hogy vegyesvállalati formában felépít két darab 1000 megawattos atomerőművi blokkot Pakson. A magyar fél harminc százalékban venné ki a részét a beruházásból; mi forintban fizethetnénk, a franciák a rájuk eső hetven százalékot devizában finanszíroznák, sőt ugyanilyen pénzben fizetnék ki a magyarok esetleges többletvállalását.

A nyilatkozat szerint az első ezres blokk 1997-ben kezdene működni, a másik rá 12-18 hónapra készülné el. Ha létrejönne a megállapodás, az egyik blokk a magyar, a másik a nyugat-európai villamoshálózatra csatlakozna. A franciák kiépítenék a nyugati csatlakozást, amely biztonságosabbá tenné az ország energiaellátását és csökkentené a keleti kiszolgáltatottságát. Nekünk csak a határig kellene megépítenünk a vezetékét.

Ami a fizetést illeti: maximum húsz év alatt árammal kellene le-törleszteniünk a hitelt, ami - egyes számítások szerint - nem kerülne többre, mint a most a Szovjet-uniótól vásárolt fűtőelemek idő-arányos ára. A francia cég vállalná az új erőmű fűtőelemmel való ellátását, a kiegészítő fűtőelemek elszállítását és újrafeldolgozását.

Pakson a sokak által áhitott működő tőke-beáramlás jeles példáját látják a beruházásban. Kérdés, hogy ez a kormány által támogatott törekvés mennyire van ellentétben a Minisztertanács egy másik, friss elhatározásával, mely szerint az elkövetkező tíz év során nem épül új alaperőmű Magyarországon.

hajdan elűzte az asszony. Vállással, hajtósági végzéssel, jogerősen.

— Tartásdíj, albérlés. Eleinte még bírtam. Később már kedvem sem volt. Beleroppan az ember. Jött a börtön, aztán az utca - mesélte pár éve S. Józsi, aki mellesleg imádkozta az almabort és a füstölt kolbászt. Luxusigényei kergették a sírba. Meg a gégerák, ami nem kíméli a csavargókat sem, hisz gyakran a véletlen dönti el, ki válik azzá.

— Nincs átmeneti szállás. Tíz éve szeretnénk, ha lenne. Azóta félévente nekirugaszkodunk, s a dolog maradványban - mondtuk pár nappal ezelőtt a piros műbőrmelegnyes fiatal kölyök-

Folytatás a 3. oldalon

Ilyen peremvidéki csibész volt az idős S. József is. Lecsúszott egzisztencia, aki ragaszkodott az elveszett múlthoz, s ezért a félig lebontott belvárosi házakban ágyazott meg magának éjszakánként. Zsebében állandóan két szöveget cipelt, s egy félbetört nyelű kalapácsot.

csétlenek. Hanem töretlen fejlődésünk álnok ellenségeként csupa megrögzött, konok csavargó kószál a társadalom kódós peremén.

Aztán a gonoszok száma nem csökkent, helyette inkább a társadalom pereme szélesedett beláthatatlanná.

Ilyen peremvidéki csibész volt az idős S. József is. Lecsúszott egzisztencia, aki ragaszkodott az elveszett múlt-hoz, s ezért a félig lebontott belvárosi házakban ágyazott meg magának éjszakánként. Zsebében állandóan két szöveget cipelt, s egy félbetört nyelű kalapácsot.

— A patkányok ellen - magyarázta. - Beverem a falba a szöveget, s az egyik-re a kényeres szatyromat akasztom, a másikra a cipőmet. Ha engem megrágnak, nem nagy kár, de a bakancsomat félttem. Elvégre munkaeszköz.

Mert S. József bádogos dolgozott. Utcát söpört a köztisztasági vállalatnál, s természetesen a belvárosban. Ahol egykor a lakása volt, s ahonnan

A vécének egyébként nagyobb baja nem esett, csak F. István égett szénné. Bűncselekmény viszont nem történt, ez a kétségtelenül alapos vizsgálat tisztázta. Felelős: nincs. Az ok: a véletlen körülmények szerencsétlen összefüggése.

Körülmények pedig voltak: F. István lopás miatt november végén szabadult Tökölről hétszáz forint rabkeresményel. Aztán elhelyezkedett, ráadásul olyan vállalatnál, ahol ágyat is kapott a munkásszállón. Aztán háromszor hiányzott igazolatlanul a munkahelyéről. Aztán kirúgták. Aztán a csövezés, s mert év vége volt, decemberben már nem talált olyan helyet, ahol egyszerre dolgozni is meg lakni is tudott volna. Külön-külön meg végképp nem ment.

Átmeneti szállás - avagy kevésbé szemérmesen: menedékhely - pedig nem volt, mert akkoriban még azok számára, akik ilyen létesíthettek volna, egyértelműnek tűnt, hogy a fejlett szocializmusban nincsenek szerez-

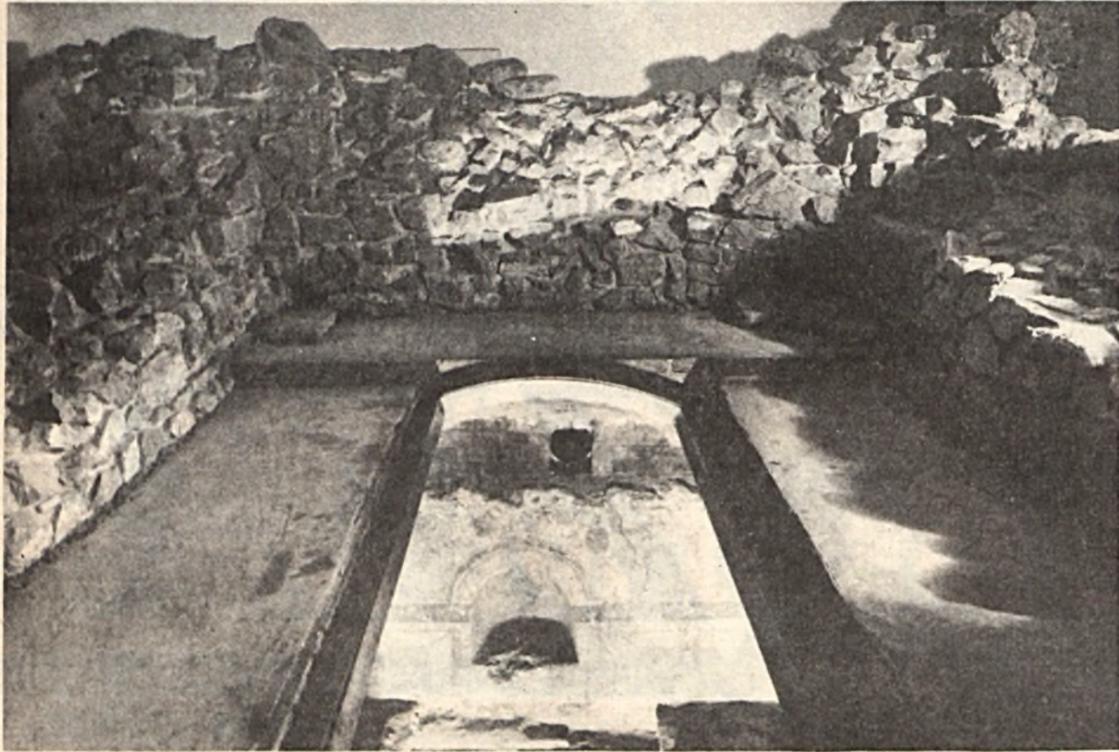
ahelyett, hogy kemény öntudattal szembenézett volna a magyar valósággal, mindenfajta ártalmas gőzökkel bódította magát.

Persze aludnia is kellett valahol. És a decemberi hidegben ráadásul fázott is. Ezért a volt munkahelyéről elcsapta pufajkáját, s azon ágyazott meg magának Pécsen, a Zöldért udvari vécéjében, közvetlenül a radiátor előtt.

A ültött meleg komfortjában a csempés falnak vetette hátát, és elégedetten kinyitotta a Pálmateket. Aztán a cigaretták. Aztán a robbanás, mert kicsit régóta gőzölgött már a gyilkos ragasztó.

Ha nyolc évvel ezelőtt létezik olyan átmeneti szállás, ahol a húszéves F. István néhány hétre meghúzhatja magát, talán nem hal meg.

De minden feltételezés értelmetlen, s F. István amúgyis csavargónak született. Akkoriban már túl a börtönön, magányosan, mert korábban állami gondozott volt. Tehát egyértelmű, hogy saját hibájából vált számkivetetté. Hisz csecsemőként beadta magát a jóságos állam egyik intézetébe, s tizennyolc évesen pedig kirepült egy másikból. Szárnyak nélkül. Zsebében mindkét kezével. Hóna alatt, a reklámszatyorbán hamuban sült pogácsa helyett az értékei: mindenfajta igazolványok és a Pálmatek ragasztó, mert F. István nem csak csavargó volt, de felelős is, és

A "Korsós" sírkamra megnyitásával újabb ókeresztény emlék lett közkinccsé Pécsen, az egykori Sopianae-ben. A IV. századi temetkezési helyet a két szarkofággal 1939-ben találták meg, bemutatását is lehetővé tették, de csak a mai eszközökkel sikerülhetett a falfestmények tényleges megóvása. A jelenlegi védőépület, dr. Bachman Zoltán Ybl-féle építész tervei alapján készült, a falfestmények restaurálását Pintér Attila és Nagy Gábor végezte. A festett sírkamrát a püspökvár középkori falszorosából lehet megközelíteni, és egy későbbi időben, innen lesz elérhető a híres hétkaréjú kápolna is.

Szerdától keddig

A KGST kimerült akkumulátoraival már az NDK-ban sem tudnak mit kezdeni. Eddig ott dolgozták fel az egész "tábor" kimustrált berendezéseit, azonban az e célra szolgáló telepet meg kellett szüntetni. Ezért vált szükségessé hasonló rendeltetésű létesítmény magyarországi felépítése. Helyéről még nem döntöttek, de az "esélyesek" között Csurgó környéke is szerepel. A tanács végrehajtó bizottsága nem tudott kategorikus igent vagy nemet mondani. A város számára lennének előnyei is a telepnek, de nem csekélyek a környezetvédelmi aggodalmak. A beruházást szervező kft. azzal is feladta a leckét a csurgóiaknak, hogy kérsznek mutatkozik a várható hatásokat előreléző tanulmányok elkészítésére, egy feltétellel: ha a tanulmányok alkalmasságukat mutatják valamelyik városközeli területet az akkumulátorok feldolgozására, akkor a tanács köteles hozzájárulni a létesítéshez. A vb most a lakosságtól kér tanácsot.

A nehéz döntéseket egyre kevésbé lehet halogatni. Elterjedt például, hogy a szekszárdi Palota Bördízműgyárból december 1-jén 50 embert elköltöztetnek. A vezérigazgató szerint ennél kevesebb dolgozót

Lemondott az igazgató

Az elmúlt számunkban megjelent, Doktor Zsebvágó című riportunk hatására dr. Horváth Lajos, a siklósi kórház igazgatója lemondott. A nyugdíjba készülő igazgató most szabadsága terhére, munkahelyétől távol várja lemondásával kapcsolatban a Siklósi Városi Tanács döntését, amit vélhetően a megyei főorvos által elrendelt széles körű szakmai, etikai vizsgálat eredményének ismeretében hoz meg a testület december 12-én.

Legyen játéka mindenkinek!

A család melege, biztonsága nem pótolható, de rövid időre talán feledtethető, elviselehetőbb tehető a hiány. Ezt próbálja az elesett helyzetben lévő, család nélkül felnövő gyerekeknek nyújtani karácsonykor a FIDESZ baranyai választmánya, mely december 9-én 9 és 14 óra között Pécsen a Dischka Gy. u. 2-ben várja mindazokat, akik használt, megunt, feleslegessé vált játékaikat erre a célra felajánlanak.

Reklámkampányok szervezése, szaktanácsadás, hirdetésfelvétel ANNONCE reklámirodánál. 7101 Szekszárd Pf 254 Tel/fax: (74) 13603

bocsátanak el, 20-25-öt, elsősorban próbaidősöket, szakképzetleneket és az 50 százalékos teljesítményt el nem érőket. Erre az intézkedésre a "hatékonyság" jelszavával kerül sor. A Palota ugyanis kft.-t alapított az amerikai Samsonite céggel közösen, és az új vegyesvállalatnak el kell érnie a Samsonite hatékonyságát.

Zalában sikerült megoldani egy hónapok óta feszítő foglalkoztatási problémát. December 1-je óta tanácsi dolgozó. Karvalits Ferenc, az MSZMP egykori megyei első titkára. Korábban olyan értesülések kaptak szárnyra, hogy az egykori pártvezető magas beosztású rendőrtiszt lesz. Az ötlet ellen az "állomány" jelentős része hevesen tiltakozott. A Megyei Tanács a Zalai Hírlapban tette közzé, hogy Karvalits Ferenc az Elnöki Hivatal oktatási ügyi szervezője lesz. Munkaköre a létesítendő zalaegerszegi Nyelvi Központ előkészítéséhez kapcsolódik, ami a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem és a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola szakmai gondozásával kezdi meg működését január 1-jén.

Az MSZP zalai motorjai, Kárász Rózsa Lúcia és Vári László, akiknek jelentős szerepük volt abban, hogy július végén a Karvalits Ferenc által irányított megyei pártvezetés teljesen kicserélődött, most figyelemre méltó "diplomáciai sikert" értek el azzal, hogy megállapodást írtak alá az NSZK Rajna-Pfalz tartományának SPD-delegációjával. A nyugatnémet szociáldemokraták nem csupán a zalai gazdasági szervezetváltáshoz fognak támogatást nyújtani - például képzéssel, átképzéssel -, hanem az MSZP részére a választási küzdelem technikai fogásainak elsajátításában is. Amíg az NSZK-beli partnerek a zalai német nyelvoktatásban működnek közre, a zalai MSZP Rajna-Pfalzban az orosz tanításában segít.

A leggazdagabb nyugatnémet tartomány, Baden-Württemberg miniszterelnökét a múlt héten díszdoktorává fogadta a Janus Pannonius Tudományegyetem, elismerve Lothar Spath politikai és gazdaságfejlesztési tervképtelenségét, szerepét a nemzetközi kapcsolatok javításában. A díszdoktoravatással összefüggésben a Deutschlandfunk megemlítette: magyar részről kezdeményezték azt, hogy Baden-Württemberg Péccsel, Baranyával létesítsen kapcsolatokat, tekintettel a számottevő német nemzetiségű lakosságára. A tartományi miniszterelnök a Pécsi Rádió német nyelvű adásában elmondta, hogy a nemzetiségi rádiózást korszerű berendezések szállításával kívánják segíteni. Baden-Württemberg kormányfőjét egy autóbusznyi gazdasági szakember is elkísérte. A németek érdekeltek mutatkoztak az idegenforgalmi együttműködésre, felvetődött

vegyesvállalatok alapítása a bőr-, a textil- és a finommechanikai iparágakban. A magyarok érdekltségét a nyugati tőke, a korszerű berendezések megszerzése jelenti. A német vállalkozók számára viszont az a kedvező, hogy a vegyesvállalatok magyar dolgozó alacsonyabb bérral is megelégednek, szemben NSZK-beli kollégáikkal.

Amíg a pécsi egyetemen díszdoktoraváltás volt, a városi tanácsban díszpolgári címet és más kintnetéseket nyújtottak át. Díszpolgár lett Cserháti József megyéspüspök, aki 25 éven keresztül állt az egyházmegye élén. Úgy hírlík, hogy a nyugatolomban vonult főpásztor már átköltözött a Szekesegyház délelkeleti sarkánál levő "óras" épületbe, utóda, Mayer Mihály pedig ebben a hónapban foglalja el helyét a püspöki palotában. Az egyházi élet krónikájához tartozik, hogy vasárnap Pécsen ünnepélyesen fogadták az irgalmasok rendjének priorgenerálisát, Brian O'Donnell lehetőséget lát arra, hogy rendjük Magyarországon aktivizálódjék, arra viszont nem, hogy Pécsen új irgalmas-kórház nyíljon.

Templomban járt Pozsgay Imre is somogyi programja során. Göllében Puska Ferenc plébános egy Betlehemből származó kővel és II. János Pál pápa életútjáról szóló albummal ajándékozta meg a politikusot. Az MSZP köztársasági elnökjelöltje úgy látszik szívesen utazik a Dél-Dunántúlra. Pécsen egy hónapon belül kétszer fordult meg. A két megyében tett látogatás során említették, hogy Somogyban 1500, Baranyában pedig 1400 tagja van az MSZP-nek. Pozsgaynak többszázán tapsoltak az Orvostudományi Egyetem aulájában. Nála is viharosabb sikert aratott azonban övéi körében Grósz Károly, aki hétón a pécsi MSZMP-bázison, a Mozgalmi Házban mondott beszédet. (Lásd frásunkat a 4. oldalon.)

Új párt létrehozásáról is döntöttek a héten. Mivel a Baranya Megyei Faluszövetség indulni kíván az országgyűlési választásokon, ezért a jogi akadályokat elhárítandó, választási párt alakítását határozta el.

A népszavazás hivatalos eredménye csupán előző lapzártnak után vált ismertté. Dél-Dunántúlon az első kérdésre adott válaszok között csak Tolnában kapott többséget az "igen", míg Baranyában, Somogyban és Zalában a "nem"-ek aránya volt a nagyobb, ellentétben az országos eredménnyel. Az összes megye közül Zalában volt a legmagasabb a "nem"-ek aránya, 56,57 százalék. Ismeretes, hogy a népszavazás erősen megosztotta az ellenzéki erőket. Ezt látszik alátámasztani, hogy szombaton Zalaegerszegen azonos időben rendezték az MDF-bált és a "Szabaddemokratia szombat" zártkörű Mikulás-estjét.

Felső Pál

Tiltakozó tanácselnökök

Pécs, Mohács, Siklós és Szigetvár tanácselnökei a jövő évi pénzügyi szabályozók elleni fellépésre szólították fel az ország települési önkormányzatait. Álláspontjuk szerint a parlament következő ülészakán tárgyalandó tervezet figyelmen kívül hagyta a tanácsok érdekeit, előkészítói megsértették a demokráciát, mert nem kérték ki a lakosság véleményét. Úgy vélik, elfogadása ellehetetleníti a tanácsok jelentős részének működését, ellátási feladataik megoldását, s különösen súlyos következményeket okoz a városok és környezetük kapcsolatában, a térségi funkció betöltésében. A tiltakozók a Faluszövetséget és az Önkormányzatok Szövetségét is csatlakozásra szólították fel.

A baranyai városok vezetői közül egyedül a komlói tanácselnök aláírása hiányzott a felhívásról. A Helyzet kérdésre válaszolva Szarka Elemér elnökhelyettes, aki a nyugállományba vonuló Morber János elnök feladatait is ellátja, elmondta, hogy a felhívásban megfogalmazottak súlyos igazságot tartalmaznak, ám a számítások szerint a mecseki bányászvárosnak hasznára válna az új szabályozás. A korábbi csekély megyei céltámogatáshoz képest leg-

alább százmillió forinttal növeli forrásait a viszonylag magas bányászjövedelmek után a tanácshoz befolyó személyi jövedelemadó, amely egy főre számítva Komlón a legmagasabb Baranya városai között. Ebből több költséges beruházásra is futja: befejezhetik a hőerőmű rekonstrukcióját, megépíthetik a Dunából érkező ivóvíz tárolóját, elkészülhet a harminckétezer lakosú város első uszodája és a körtvélyesi városrész óvodája is.

A megyei tanács pénzügyi osztályának helyettes vezetője a tiltakozó felhívással kapcsolatban lapunknak elmondta, hogy az új pénzügyi modellel összességében ugyan csökkent a tanácsok anyagi forrásait, alapvető elvei mégis előremutatóak, mert a kivételek helyett az egységes szabályozók szerepét erősítik. A Belügyminisztérium előzetes számításai alapján elsősorban a kisvárosokat és a nagyközségeket érintik hátrányosan, a többi település számára azonban előnyök lesznek. A pénzügyi csomagterv olyan átmeneti intézkedéseket is tartalmaz, amelyek a hiányzó forrásokat pótolva fenntartják az önkormányzatok működőképességét.

- káb -

Közéleti időhúzás

A harkányi tanácselnök ügyesen húzza az időt. Választói ugyan már augusztusban kezdeményezték tanácsnagyi visszahívását, az ügyben mégsem történt mindmáig semmi érdemleges. A bizalmatlanságukat kifejező aláírók véleményének visszavonására indított akció, a nagyközségi választási elnökség késedelmes értesítése, ugyanezen elnökség váratlan lemondása és a helyi népfőntbizottság krónikus tehetetlensége kicsinyes praktikákról árulkodik. Csak remélni lehet, hogy a Baranya Megyei Tanács vizsgálóbizottsága mindezek háttérére fényt derít.

A községi népfőntbizottság a megyei választási elnökségtől "ultimátumot" kapott: közjogi funkciójával élve december 15-ig jelölje ki a harkányi választási testület új tagjait. Az elmúlt hetekben már volt egy elvetélt kísérlet a testület összehívására, de mert ott megdöbbentően kis számban jelentek meg a helyi népfőntaktivisták, döntés helyett csak szolid kampánybeszédre és a tanácselnök ellentelének szóló tüzengetésre nyílt alkalom. Mint megtudtuk: az állampolgári jogok védelmében a választást akkor is ki fogják írni, ha a helyi HNF-bizottság a felszólításnak nem tesz eleget.

Harkányban járva örömmel láttuk, hogy Szép János tanácselnök választói körzetében hirtelen megkezdte a régóta halogatott belvízrendezést. Néhány szavazatot nyilván ez is jelent majd.

-Fg-

Törvényes susmus

Történt ez év júliusában a Szigetvárhoz közeli Kétújfaluban, hogy a tanács végrehajtó bizottsága igent mondott. Mégpedig arra a kérelemre, hogy a tanács értékesítse azt a szolgálati lakást, amelyben Egréder Jánosné, egy harminc éve elismert munkát végző, már most öreg éveire gondoló pedagógusnő lakott a férjével, aki mellelleg a tanács végrehajtó bizottságának a titkára. A nem túl jó állapotban lévő ház tehát a felértékelés szerinti forgalmi érték 10 százalékaért gazdára lett.

A következő ülésen az információ titokzatos áramlása útján - a megmaradó hétből - újabb két szolgálati lakást adtak el. Később két újabb kérelem érkezett, de a bizottság elutasította mindkettőt. Majd jövőre meglátjuk - mondták.

Az ok, állítja Monszider József tanácselnök, hogy megállítsák a szolgálati lakások elköttyavetyélésének folyamatát. Hisz még nem is tudják, miként változik a közeljövőben az önkormányzatok vagyonára vonatkozó törvény.

Meg egyébként is a bizottság döntött így, és higgye el, senki nem sügött - erősítette meg Egréder János tanácsnag a hivatalos véleményét. - Minden a legnagyobb rendben, törvényesen zajlott le.

Az egyik lemaradó egy pedagógus házaspár volt. Karsa Tibor és felesége, akik egy óvodáskorú és két kisebb ikergyermekek nevelnek, azt várták volna, hogy ha úton útfélen mindenki hangoztatja a fiatal ér-

telmiségek megtartásának jelentőségét, akkor nekik is segítséget nyújtanak. Nem így történt.

Egy főre jutó jövedelmük a létminimum alatt van. Sürgős nekik, mert ők sem tudják mi lesz jövőre. Ha a kedvezmény megszűnik, hiába adnak nekik a lakást, nem tudják megvenni. Elmondták: nem személyek ellen emelnek kifogást, hanem az eljárás tartják tisztességtelennek. Egyszerűen nem tudni milyen normatíva alapján döntöttek a végrehajtó bizottság tagjai, vagy volt-e normatíva egyáltalán. Elfogadható választ nem kaptak senkitől. A tanácselnöknek, mint bevalott, eszébe sem jutott, hogy esetleg nyilvános pályázat útján is értékesíthették volna a lakásokat.

Karsáék ez korántsem vigasztalta meg. Írtak a szigetvári tanácsnak, lássák ők is az ügyet, ám a meglelt tanácsi embertől csak nyugtatgatásra telt. A házaspár nem hagyta annyiban. Újabb levél, a címzett a Baranya Megyei Tanács.

A vb-titkár ugyan elmondja, hogy Karsáéknak lakásigénylésétük van Pécsen, s nem ártana, ha eldöntené végre, mit akarnak, hiszen ide is csak ideiglenesen vannak bejelentve, de az immár hét esztendeje Kétújfaluban élő család maradni akar. Úgy számolták, hogy a megye válassza Mikulásra meg is érkezik. A kérdés az: kinek a puttonya lesz te-le?

Aszódi Kinga

Bóbita, Bóbita lázong

Jelenetek a bábok életéből

A Bóbita Bábszínház leendő vezetője, a nyugdíjba vonult Kós Lajos kiszemelt utódja, **Giovannini Kornél** kedden reggel előadásra kérte a színészeket. Senki sem öltözött be, az ismerkedésre szánt bemutató elmaradt. A szereplők helyett levéllel léptek színre, amit - terjedelmi okokból - minimális rövidítéssel adunk közre:

"Amikor arról beszélgettünk Budapesten, hogy esetleg elvállalod a bábszínház vezetését, három feltételt említettél. Ezek közül szerintünk a legfontosabb, hogy akkor jössz, ha a társulat megismerve Téged és művészi elképzeléseidet, elfogad és hív.

Az elmúlt két hónap alatt felvázoltad terveidet és megismerhetünk. A társulat bábszínházi koncepciódat nem fogadja el magának, és emberi magatartásod sem alkalmas arra, hogy bennünket vezess. Úgy éreztük, hogy az általad képviselt bábszínház felett 20 éve eljárt az idő. (A mai világban hazugnak, hamisnak éreztük "szépszelíd" gyermekszínházi koncepciódat.) Általános elképzeléseid gyökeresen különböznek a miénktől. Az általunk képviselt színházat aberráltak és taszítónak tartod. Ilyen körülmények között akkor sem tudnánk együtt dolgozni, ha emberi kvalitásaid rokonszenvesek lennének. De azt a diktatórikus módszert, hogy parancsokat kiírtad, hogy felvételi vizsgára köteleztél bennünket, hogy elutasítottad a társulat problémafeltáró közeledését - sértőnek és megalázóknak éreztük. Arra a kijelentésedre pedig, hogy akinek ez nem felel meg, elmeheit, csak azt mondhatjuk, hogy a dolgoknak ez a megoldása erkölcsstelen. Egy társulatot nem leváltani, hanem új és közös célok felé vezetni kell. Csak a közös alkotásunk alapján tudjuk elképzelni a bábszínház jövőjét, és ennek Te nem felelsz meg.

Ezért kértük a saját és a mi érdekünkben, hogy a bábszínház vezetését ne vállald el. Amennyiben közös akaratom ellenére mégis elvállalod, érdekeinket a végsőkig védelmeznünk fogjuk."

A levelet egy kivétellel minden színész aláírta. **Giovannini Kornél** a Pécsi Nemzeti Színház vezetői kérték föl a tagozat irányítására. Akkor a társulat több tagja örömmel fogadta a hírt.

— Sajnos, már az első találkozások kiderült, hogy Kornél, akinek hat éve Kós Lajos mondott föl, és Pestre került, megváltozott - mondja Újvári Janka. - A fölmerült ellentéteket látva szeretnénk volna felutazni hozzá saját költségünkön. Erre ő: a vasárnap a pihenőnapja. Egyébként sincs mit megbeszéljünk. Elmondta, amit akar, és nem látja értelmét a további vitának. Januárban vizsgát tart, mindenki kapott egy-egy szöveget és éneket, s aki nem felvételizik, arra nem számít. És két hónap alatt az utcáról bárkiből bábost farag.

Giovannini Kornél: — Nem fognak fejek hullani.

— Borzasztó, hogy velem együtt végzett színészeknek ilyeneket mond - fűzi tovább Sramó Gábor. - De az a legszörnyűbb, hogy sem ő, sem az "illetékesek" nem vesznek bennünket emberszámba. Mintha mi is bábok lennénk, vagy még inkább barmok, és mindegy, hogy kit raknak a fejünkre. Senki nem kérdezte a társulat véleményét. Márpedig nagyon nehéz helyzetben vagyunk. Bábszínészként Magyarországon nehéz elhelyezkednünk.

— *Vagyis ha nem hódolnak be, utcára kerülnek?*
— Igen - summáz Hang Gábor. - Nem reagál a levelünkre. Csak annyit mondott, hogy nem tölünk kaptá, illetve kapja a kinevezését. Nem veszi figyelembe a véleményünket, és menjünk színpadra, mert ő a műfaj akarja megmenteni. Miután nem látuk értelmét, hogy bármit is mutassunk neki, nem mentünk fel.

— *Őnök nem a nehezebb föladatait félnek?*

— Nem, már játszottunk olyan előadásokat, amelyeket szeretne. Technikailag pedig még egyszerűbbé is válna a dolgunk. Véleménye szerint ugyanis a színpad díszítése nem tarthat tovább tíz percnél. Mosakodni viszont kell, mint megtudtuk, és a körmököt is ki kell pucolni...

— Nemcsak Kornél ellen hadakozunk - hangsúlyozza Újvári Janka. - Hanem a ránk erőltetett struktúrák, emberek ellen. Ezt a helyzetet is szeretnénk volna elkerülni, kértük: álljon el vezetői szándékától. Vele közöltük először a levél tartalmát, s miután nem reagált, a nyilvánossághoz fordultunk. Szeretünk és tudunk is egymással dolgozni, ehhez kerestünk volna vezetőt. Pályázat útján, a véleményünk figyelembevételével. Egyikünk nem írta alá levelet, azt mondja, nem akar az utcá-

ra kerülni, és szerinte ezt a csatát mi nem nyerhetjük meg.

Megkérdeztük **Bánky Gábor**t, a bábszínházi tagozat megbízott vezetőjét, mi a véleménye a történetekről.

— *Biztos lesznek olyan hangok, melyek azzal vádolják őt, hogy helyet keres.*

— Szerencsére, ezt kivédtem. Annak idején engem is megkérdeztek, hogy vállalnám-e. Nemet mondtam. Mindössze annyi volt a szerepem, hogy beszéltem Kornéllal, miután a társulat megkeresett, és elmondtam a színészek művészi és emberi fenntartásait. Hangsúlyozta, hogy művészeti elképzeléseiből nem enged, így gondolja, így csinálja. Úgy éreztük, a konfliktusok föloldhatók, de nem volt hajlandó fogadni a mieinket Budapesten. Ma (kedden - a szerk.) értesültem a levélről. Meg kell mondanom, nem értek egyet Kornél színházvezetési módszerével. Nem szerencsés, ha rákényszerítjük az akaratomat egy közönségre, vagy leváltjuk. Együtt kell haladnunk.

— Nehezen igazodunk majd egymáshoz - jelenti ki **Giovannini Kornél**, pedig amikor beszélgetünk, még nem is tud az öt fenyegető levélről. - Sokkal szövegalapúbb, irodalomközelibb, gyermektisztelőbb bábjátékot akarok csinálni. Nem nagyon fogok törődni azzal, hogy X.Y. a művészi ambícióját hogyan éli ki. Arra tudok figyelni, hogy szépen, gondozottan, elegánsan jelenjen meg az előadás, és a gyermekeknek örömet okozzon. Tehát megérem, hogy ki mit tud. Úgy érzem, társadalmi igény is lesz, hogy nagyon művészi és tanulságos játékokat hívjunk életre. Hiszem, hogy ezt megérik, és a koncepcióhoz - tehát nem a személyemhez - igazodni tudnak. Én pedig mindenkinek visszaosztom a saját sikerét. Lehet, hogy nem lesz könnyű.

Minden új ember új szokásokat hoz. Különbözőbb konfliktusra nem látok okot.

— *Tehát ez azt jelenti, hogy nem fognak fejek hullani?*

— Ha fölvezélok egy programot, és ehhez valaki igazodik, akkor köteles vagyok neki nagyon jó munkát és örömteli föladatait adni. És ezt meg fogom tenni. De könnyen elképzelhető, hogy valaki véletlenül sodródott a műfajhoz, mert mindig élő színházban akart játszani, rendezni, vagy kardot nyelni. De van egy határ, ahol azt mondom, hogy nincs tovább.

Kértem a második találkozásunkon, tiszteljenek meg azzal, hogy egy-két szövegfeladatot elvállanak, amivel jobban közelítjük egymás elképzelését. Az itteni kollégák igenis igyekező, megbecsült emberek, a Bóbita Bábszínház jelentős műhely. Kutyakötelességünk, hogy élve maradjunk. Nagyon tehetséges embereknek kell itt lenniük, akik tudnak bábozni, énekelni, beszélni, és képesek szeretettel lehajolni a gyermekekhez, a szó szoros és átvitt értelmében is. Biztos lesznek ember konfliktusok, kiabálások.

Nagyon szeretném, hogy olyanok is tervezzenek, rendezzenek, akik az elmúlt években nem jutottak szóhoz. Ilyen feladata lesz például Bükkösi Lászlónak Pinczési Judit meséjének rendezésével. Erdős János fogja tervezni a díszleteket. De a lényeg, hogy a gyermek érezze jól magát.

— *Mezei Józsefnek, a Pécs Városi Tanács művelődési osztályvezetőjének telefonja már sokadszor csörög.*

— Sztrájk? - mondja a kagylóba. - Sztrájk nem volt - hallgatjuk ki óhatatlanul.

— *Hogy került önhöz az ügy?*

— Az erők egyesítésére, a párhuzamos törekvések erősítésére fölmerült, hogy az Egyetemi Színpad és a Bóbita bevonásával, Bagossy László illetve **Giovannini Kornél** művészeti vezetése mellett, két tagozattal Gyermekszínházat hoznánk létre. Ha a koncepciót a Városi Tanács januári ülésén elfogadja, akkor **Giovannini** velünk kerül munkaviszonyba, nem a nagy színázzal. Mai, keddi megbeszélésünkön tehát arról volt szó, hogy ha a feltételek teljesülnek, hajlandó-e elvállani a bábszínház művészeti vezetését.

— *Ismerve a társulat ellenérzéseit, mit válszolt?*

— Vállalja.

Sz.Koncz István
Fotó: Csérl László

A HELYZET

Nyugat-Németországból jött a levél, magyarul írták. Szerzője könnyű betegséggel kórházban fekszik, unalmában mit tegyen - olvasgat. Eljutott hozzá **A HELYZET** négy száma is; őszinte ember lévén őszinte a véleménye: "A lap elég érdekes, egy kissé szertelen, mindenről írtok, ami az eszetekbe jut. Túlnyomórészt negatív beállítottságú, utána lelki depresszióba esik az ember, hogy milyen ez a világ."

Eltűnődöm. Lám, a mostani számunk is... Nyomor, hajléktalanság, korrupció, hivatali visszaélés, belső villongások. Tényleg ilyen a világ? Vagy mi tesszük azzá? Esetleg "ő" bennünket ennyire kiálthatatlanná?

A hírlapíró nem menekülhet témái elől. Orvosok kérdeik, immár idehaza, mi volt a célunk a siklósi kórház-riporttal. (Melynek muniócióját - hogy tudja az Olvasó - csak félig látjuk el.) Értelmetlen kérdés. Mi volna más, mint minden oknyomozó riporttal? Csak közhefeyek kénálkoznak válaszul: cseppben a tenger, a valóság anatómiája, tükört tartani a társadalom elé...

Ember áll minden szó mögött. Életek, évtizedek. S lám, most kipellengérezünk egy embert, aki nem született rossznak. Talán csak a körülményeinket nem tudjuk megválasztani. Egyéniségünk vagy keményebb vagy puhább. Sikertől-e ellendülünk? Ha lehetőségünk van rá, általában nem sikerül.

S miért sikerülne épp az orvosnak, aki épp úgy ahalfizetett, akár a társadalom? Őt-hatezerek könnyen vihetik zsákutcába az embert, mert egyszerűen élni akar. Igaz, vihetné a másik irányba is, a jó felé. Mert emlékszünk orvosokra, akik sebeinket bevarrták, lábunkat levelették, víddáman, fűtőrésszeve, egyetlen füllér nélkül, s egy pillanattal sem éreztük, hogy felesleges lennénk. Mert a dolgok nem az állapotunkon múlnak, hanem az emberiségünkön. S ebből fakadnak az ellentétek is. Hogy kinek miből van több, avagy éppen kevesebb.

Moralizálás? Igen. Sajnos, az. Amíg a társadalomban helyére nem kerül az érték, s értékén az ember, nincs más eszközünk, mint a ráolvasás. Meg a jó, a rossz és a csúf bemutatása.

Nincs menedék

Folytatás az első oldalról

nek. Tizenkilenc éves volt, de tizenötnek sem látszott, s nemrég szabadult Tökölről nyolcszáz forintos rabkereménnyel, hogy abból éljen az első fizetésig. Természetesen lopásért volt bent, s természetesen állami gondozottként lépte át felnőttkora izgató küszöbét.

— És munkahely sincs - tűnődött elvékonyodott pulóvere ujját igazgatva. - Akkor most velem mi lesz?

— Az egyértelmű válasz helyett hallgatunk inkább.

— És itt miért nincs átmeneti szállás? - makacsodott a piros műbőr mellényes kőlyök. - Amikor Angliában hétésszázalékos is több van - érvelt "tudományosan", mert odabent kiolvasta a fél börtönkönyvtárat. - S már Pesten is lesz. A munkásörsegnél. Akkor itt miért nem?

Jó lenne csak úgy egyszerűen válaszolni.

B.J. • Fotó: Csérl

Ezúton köszönök kedves olvasóimnak a 31. számunkban közölt kérdőív kitöltését és bekuldesét. Számítógépes feldolgozások megkezdődtek, eredményre visszatérünk.

Forradalmi motor

Szenzációs hírrel érkezett haza az NSZK-ból a budapesti Ikarus Karosszéria és Járműgyár tervezőmérnöke. A minap Kölnben járt szakember egy véletlen folytán bekukkantatható a Ford ottani leányvállalatának boszorkánykonyhájába, ahol lázasan keresik a motorfejlesztés új irányait. A hagyományos modellek átforgatására kerámiákkal, teflonnal kísérleteznek. Amire azonban igazán büszkék, az egy teljesen új motor. A konstrukciót persze még meglehetősen titoktartás övezi. Amennyit azért sikerült megtudni, hogy lökettérfogata 1200 köbceniméter, négyhengeres, teljesítménye pedig 79 lóerő (58 kilowatt), vagyis ugyanannyi, mint a Ford Escortba mostanság szerelt 1600 köbceniméteres motoré!

Nemcsak az erőnövekedés, a jóval szerényebb fajlagos fogyasztás a megdöbbentő, hanem a kisebb károsanyag-kibocsátás is. Ráadásul a motor mérete az eddigieknél alig harmada! A csodatévő ötlet mindössze annyi, hogy nem négy, hanem kétütemű. Persze, nem a Trabantból ismert, dugattyúablakos, vezérlőtárcsás kivitel. Elhagyták a keverékolajzást, benzinfecskendezőt építettek be. Tudomásunk szerint ez az első híradás, mely hazánkban napvilágot lát róla.

A Ford szakemberei azt mondják, az utóbbi évek fejlesztési divatjai tévútra vezettek. Véleményük szerint, ha a kétüteműek korszerűsítésébe annyi energiát öltünk volna, mint például a Wankel-motorba, már kész lenne a következő évtized erőforrása. A mostani munkálatok azonban így is elvezethetnek a sorozatgyártásig.

Magyarországon 1991 január elsejétől nem hozhatók kereskedelmi forgalomba kétütemű motorral hajtott gépjárművek. Kétféle kétütemű? Lehet. De nálunk is születnek nagy ötletek.

A magyar labdarúgók doppingvizsgálata megkezdődött.

Sz.Koncz I.

Európai Marshall-terv

Legfőbb ideje, hogy az Európai Közösség megragadja az alkalmat, hiszen Európa jövőjéről van szó - írja november 17-i számában a Die Zeit, s így folytatja: - Elfogadhatatlan, hogy a régi szuperhatalmak döntsenek Európa sorsáról úgy, hogy maga Európa szóhoz sem jut. Francois Mitterrand azt javasolja, hogy az Európai Tanács hozzon döntést a gazdasági megújítást támogató segélyprogramról. Az Európai Közösség mindazon kelet-európai államok számára, amelyek megindultak a reformok és a pluralizmus útján, egyszeri, három év időtartamú segítséget ajánlana fel.

A támogatók legfontosabb elemei az alábbiak lehetnének.

— Ötmilliárd ECU (kb. tízmilliárd DM) értékű áttalások és hosszú távra szóló, alacsony kamatú hitelek három éven át, összesen tizenöt milliárd ECU értékben.

— Azonnal megkezdeni a régi kemény valuta-adósságokkal kapcsolatos helyzetük megszüntetését az Európai Közösség irányításával, messzemenő engedelményekkel.

— A hiteleket és juttatásokat meghatározott programokkal kell összekötni. Évéget minden támogatott országban a beruházási hitelek kérdéseivel foglalkozó, részletes döntéshozatalra jogosult intézetet kellene alapítani. A hitelek felhasználását az Európai Közösség bizottsága ellenőrizné. A kölcsönöket az érintett ország valutájában kellene visszafizetni az intézetnek, amely a visszaáramló pénzből újabb beruházási kölcsönöket folyósítana - nagyjából úgy, ahogy negyven éve a Marshall-terv lette.

— 1989-90 telére egy meghatározott összeget élelmiszer-segély céljára is fel lehetne használni.

— Az Európai Közösség mind a tizenkét országa részt venne a program finanszírozásában, s a legfejlettebb ipari államok - különösen a Németországi Szövetségi Köztársaság - az arányosságát is meghaladó mértékben.

— Az Amerikai Egyesült Államokat, Japánt, Kanadát és az európai EFTA-tagállamokat - főleg Svédországot, Svájcot, Ausztriát és Norvégiát - is fel lehetne kérni a részvételre.

— Az Európai Közösség a pénzügyi segítségnyújtáson túl a

magángazdaság vállalatának közreműködését is kérné vegyesvállalatok alapításában, az érintett országok ötvenegy százalékos és a nyugat-európai partner negyvenkilenc százalékos arányú többségű részvételével - enyhítendő a tulajdon idegen rendelkezési joga feletti túlzott aggodalmat.

— Ösztönözni lehetne kelet-európai gazdaságirányítók és szak szervezeti tisztviselők magánjellegű meghívásait nyugat-európai cégekhez, stb...

A Die Zeit megemlíti még, hogy egyes nyugati kormányok különféle ürüggyel halogatni próbálják a segítségnyújtást, ami nélkül azonban a kelet-európaiak nem tudnak előrehaladni a szabadságot és demokráciát hozó reformokban. Nagy-Britannia például mindössze huszonnégy millió fontot volt hajlandó befizetni a Lengyelország szanálását - s ezzel Európa jövőjét - szolgálta alapba, s azt is öt évre elosztva. Ez az összeg - jegyzi meg a lap - körülbelül egyötöde annak, amennyit Hamburg városa költ a szemétszállításra.

A filozófusnak nemcsak a katedrán kell helytállnia nézetéért, hanem az életben, személyes példájával is - vallja Heller Agnes. Munkássága, közéleti magatartása, szerepvállalása valóban példaértékű. Pályája a negyvenes évek végén indul; mestereként Lukács Györgyöt tiszteli. 1956-ban, mint következetes demokrata, a forradalom híve. Az is marad. Szellemi életünkben a Kádár-korszak száműzi. Emigránsként él Ausztráliában, majd Amerikában. Férjével, Fehér Ferencel közös műve: Egy forradalom üzenete - kiállítás a "magyar ügyért", e kis nép igazáért; Kelet-Európa demokratikus átalakulása - vallja akkor még igen kevesekkel - elkerülhetetlen szükségesség.

1989-ben rehabilitálják. December 2-án részt vesz a pécsi JPTE Szociológiai Tanszéke és a Lucidum Kör megrendezte konferencián. Hosszú szünet után először itt szerepelt magyar közönség előtt.

— Egy lengyel szerző írja valahol: a század legcsüggesztőbb tapasztalata, hogy kiderült, tudunk diktatúrát alkalmazni. De ha a diktatúra viszonyaihoz huzamosan alkalmazkodunk, kérdés, hogy politikai, erkölcsi reflexeink belátható időn belül változhatnak-e? Még mielőtt mindent elrontunk, s megváltozott körülmények közt létrehoznánk a diktatúra újabb válfaját. Sokakban a mai Magyarországon ez a kimondott-kimondatlan aggodalom él...

— Diktatúra alatt mindenképp tudunk élni, mert a diktatúra félelmet kelt, fegyverei vannak, börtönbe zár és kivégeztet. Az emberek pedig megfélemlítve hitet fejlesztenek, vakhitet, mely a félelemmel szövetkezve a diktatúra tartós táptalaja lesz. Azonban nem valószínű, hogy ma akár Amerikában, akár Európában - beleértve Kelet-Európát is - újabb diktatúra fenyeget. Úgy gondolom,

Bizalom kell

mindenütt felismertük, hogy a legjobb élet a liberális demokrácia keretében biztosítható. Természetesen időnként kialakulnak, kialakulhatnak olyan válságócok, amelyek átmeneti diktatúrákhoz vezetnek. De ebben a pillanatban nem látom ennek veszélyét sehol.

— Az Önök könyve - Egy forradalom üzenete - iránt nagy az érdeklődés mindenütt. Sajnos, még ma sem került közönség elé. Kérem, foglalja össze: mi ötvenhat üzenete ma?

— Ezt a könyvet Melbourne-ben írtuk, Ausztráliában. 1981-82-ben, abban az időben, mikor a magyar forradalmat tökéletesen elfelejtették. Elfelejtették Magyarországon és Nyugaton egyaránt. Annyira, hogy tisztességtelenségnek tartották, ha valaki egyáltalán említi. Az olasz kiadó azzal utasított minket vissza, hogy még akkor sem adná ki, ha mi fizetnénk érte. De a konzervatív sajtó is hasonlóképp nyilatkozott, hogy ezeknek még a Kádár-éra sem jó. Szóval ilyen környezetben született a könyv. Indulatos írás. Az ötvenhatos forradalom áldozatainak ajánlottuk, s az a meggyőződés motivált, hogy ezeket a mártírokat nem engedhetjük elfelejteni. Persze, tudtuk akkor is, hogy majd eljön a nap, mikor megemlékeznek nemcsak a mártírokról, hanem az eseményekről is. Ezzel is fejeztük be könyvünket. Ma azt hiszik, hogy mi próféták voltunk, és megjósoltuk Nagy Imre temetését a könyv utolsó oldalain. Nagy Imre temetéséről beszéltünk, és azokról a zászlókról is, melyek majd megjelennek ott. De ezt nem jóslatnak szántuk. Ez abból az egyszerű történelmi tapasztalatból leszűrt megállapítás, hogy ez a rendszer nem tarthat örökké. Persze nem reméltünk ilyen gyors és mély-

reható változást. Boldogok vagyunk, hogy a mi vízióink Magyarországon, 1989-ben, ott a temetésen megjelent.

A könyv a forradalom teoretikus elemzését tartalmazza, az események leírását. Nem az adatokat kívántuk szaporítani. Ehelyett elmondani, hogy milyen következményei voltak a jaltai egyezménynek Kelet-Közép-Európa országaira, milyen következményekkel járt a sztálinizmus meghonosodása ezekben az országokban, milyen következményei voltak a 20. kongresszusnak. És, nem utolsó sorban, ábrázolni akartuk, hogy jönnek rá az emberek arra, hogy nemcsak reformokkal, hanem forradalmakkal is meg lehet dönteni azt a társadalmi rendszert, amelynek nem volt legitimitációja.

Azt hiszem, elmondhatjuk, hogy az azóta eltelt évek története minket igazol. Ez az oka, hogy a mai kiadás csaknem azonos az eredetivel. Voltaképpen csak egy kis részt hagyunk ki, a Jaltára vonatkozót, mert itt felmerült néhány újabb, beépítendő kutatási eredmény. Egyébként változatlan a szöveg. Talán, ha ma írnám, nem lenne ilyen erős a retorikája. A retorika ereje abból fakadt, hogy akkor tényleg elfelejtettek tűnő mártírokról emlékeztünk meg. Ma, mikor 1956 szinte jelenné vált, mert a közte és a ma közti idő valamiképp eltűnt, az 56-os év s a 89-es egymás mellé került a tudatunkban: talán szükségtelen ez a hangerő. Az új közelem nem változtat szenvedélyünk intenzitásán, de a kifejezés formáján, módján talán igen.

— Bennünk, akik most komolyan, erős elhatározással akarunk európai országgá válni, nagy a vonzalom a nyugati értékek iránt. Bizalmunk azonban nem egészen maradéktalan.

Többek közt: levert forradalmaink emléke kísért. A Nyugat számos esetben nemcsak prédául hagyott minket, hanem igazán meg sem értette, mit lázadunk.

— Ma, mikor megvan a lehetőség Magyarországon egy tisztességes, liberális jogállam születésére, akkor különböző zökkenőkkel, konfliktusokkal - mert enélkül nem megy - végül el is fogják érni ezt. Megvannak az alapok. Elég modernek az emberek. Elég európaiak gondolkoznak. Van elég használható magyar hagyomány. Elég erős az 56-os forradalom szelleme. Elég erős és egészséges - hogy Bibó István idézzem - a nemzeti lelkeség ebben a pillanatban, hogy ez egy mérsékelt optimizmusra feljogosítson.

De ha abban bízunk, hogy kivásárol minket a Nyugat ebből a bajból, akkor ezt a "bizalmat" én sem tudom osztani. Nem alapozhatjuk az ország jövőjét arra, hogy majd megvásárolnak, kifizetnek bennünket. Nagyon helyes különben, hogy a Nyugat tőkét fektet be Magyarországon. De a magyar nemzetnek a saját pluralisztikus politikai szervezetei révén kell megalapoznia jövőjét. Én azt hiszem, hogy a tavaszi választások után egy olyan kormány kezébe kerül a hatalom, amelyik megbízhatóan vezetheti ezt az országot egy tisztességes parlament rendszerben.

Persze, amit ennyi időn át elrontottunk, nem lehet két-három éven belül helyretenni. Senki sem ígérheti meg, hogy a gazdaság problémáit ennyi idő alatt megoldja. De hozzá lehet fogni ezeknek a megoldásához, ha az emberekben van bizalom. Akkor úgy tíz év múlva egyenesbe jöhet az ország. Létrejöhét egy olyan szolid gazdasági alap, mely képes mind a jó életszínvonalat, mind a továbbfejlesztés forrásait biztosítani. Bizalom először is bizalom kell. A bizalomhoz viszont jó politika. Olyan emberek Magyarországon éljen, akikben bizni végre érdemes.

Csalog Judit - Fotó: Cseri

Magyar Humanista Munkáspárt

A holtakat legkevésbé sem érdekli már, marad-e valami utánuk a Földön. Az ostoba aggályoskodás a túlélők kiváltsága. A lelkesedés is az.

— Látni akarom őt! - mondta az idős fejkendő asszony Pécsen, a Mozgalmi Házban, s félrelékte az üvegajtó előtt álló önkéntes őrköt. Aztán az üveghez tapadt, s átszellemülten lesett befelé, ahol Grósz Károly nyilatkozott a televízió riportereinek.

— Nem a szocializmus csődjéről van szó, nem erről kell beszélnünk, hanem a szocializmusnak arról a hatalmas erejéről, amely képes megújulni - mondta nem sokkal később az MSZMP volt (?) főtitkára már odabent, a zsúfolásig megtelt nagyteremben, ahol a sűrűn egymás mellé állított székeken köhécsező öregek ültek. Férfiak, nők vegyest, s a ráncok alól még itt-ott elővillanó régi arccal. - Ez a mi világnk! Ez a mi országunk! Ez a mi főtitkárunk! - mondták nem minden gőg nélkül a hol elhomályosuló, hol meg fölfénylő tekintetek.

— Mi egy humanista mozgalmat képviselünk! A mi pártunk a legszebb, a legnemesebb célokat tűzte maga elé, az ember felszabadítását a kizsákmányolás alól - zengte az emelvényről Grósz Károly.

S a felszabadított emberek lelkesen tapsoltak odabent, odakint pedig lassan széteső buszok hörgöttek, megpakolva más emberekkel, olyanokkal, akiknek életét filléres gondok lúgozták ki. A pártállam inflációja, a felmérhetetlen adósságok, a félelem, az épp aznap tíz százalékkal leértékelt forint. Odakint a múltból épült jelen útazott haza szembenézni a holnapi nappal. Idebent pedig ugyanabból a múltból szövődött az átláthatatlan jövő.

— Mi marxista alapokon álló mozgalmi tömegpártot akarunk. Olyant, amely baloldali, s egyaránt képviseli a fizikai és szellemi dolgozók érdekeit. Az MSZMP nem visszafelé kíván haladni a múltba, mint a rák, hanem előre - állította az ismét a XIV. kongresszusa előtt álló MSZMP főtitkára.

De vezethetnek-e értelmes utak abból a múltból, s azzal a múlttal a jövőbe? Erről is kérdeztük Grósz Károlyt.

— Főtitkár úr, a pécsi Mozgalmi Ház veteránjai körében Ön ma is igen megbecsült. Sőt, néhányan nem titkolt nosztalgiával emlegették 1987-et, '88-at, amikor Grósz Károly volt az ország legnépszerűbb politikusa. Mert mára nem az. S mitől nem az?

— Részben saját hibáim is közrejátszanak ebben, mert túl sok kompromisszumot

vállaltam, miközben embertelenül sok munka szakadt rám. S eközben elkövettem néhány hibát. Ma már tudom, hol tévedtem. Ez év februárjában, amikor már látszott, hogy a párt nem tartható egyben, nem váltaltam a pártszakadást. Ez hibás döntés volt. Akkor még kulturáltan szét lehetett volna válni. De én hagytam magam becsapni. A második: kérdéskérdésekben is nagy felelősség terhel.

— Az előadásából kiderült, hogy Pozsgay Imrere, Németh Miklósról, Szűcs Mária-ra céloz?

— Még sorolhatnám a névsort, de nem azért jöttem ide, hogy másokkal szemben hangulatot keltsék. Ugyanakkor egy tudatos lejárás indult ellenem, mert felismerték, hogy a jobbratolódnak én vagyok az első számú fékje.

— Valós veszély ma nálunk a jobbratolódnak?

— Annak, aki ma Magyarországon él, látnia kell, mi van. Egy szellemi terror indult meg. Mindenért, ami ebben az országban rossz, a volt MSZMP-tagokat hibáztatják. Pedig az egyszerű párttag soha nem vett részt a fontos döntésekben.

— De a szűk felső vezetés igen.

— Most az egyszerű párttagokról beszélünk. Itt van mindjárt az a példa, amit Szombathelyen hallottam nemrég. Egy ember kiment a kukoricaföldre a kombáj után elmaradt csöveket összeszedni, s a többiek azt mondják neki, te menj haza, mert te kommunista vagy, és a kommunisták már megszedték magukat. Normális ember ilyen nem mond. Ez a szellemi terror!

— Szerintem csak emberi ostobaság.

— Nem! Ez sandaság és szellemi fehérterror! A kommunisták lejárata! (Még a lassan kiürülő nagyteremben álltunk, amikor testes, magas férfi sodródott a főtitkár mellé. - Miért hagytuk, Grósz elvtárs, hogy becsapjanak bennünket? Ezek a lekvár pártáruok. Meg ezek a lekvár többpártiak. Még a munkásorséget is felszámoltatták! Hát kik ezek? Lekvárok! De miért hagytuk, Grósz elvtárs?! Miért? - A magas férfi kapkodva, zihálva szedte a levegőt. Talán a szilikóztól, mert ez itt bányavidék.)

— Ez szellemi és erkölcsi terror - ismételte Grósz Károly. - De remélem, csak pillanatnyi hangulat a politikai közéletben. Bár nem ezt tapasztalom mostanában, mert itt nagyon szélsőséges megnyilvánulások vannak. Pártonkívüli takarítónót nem vesz-

nek fel máshova csupán azért, mert korábban az egyik pártbizottságon takarított. Az, hogy nálunk politikai kurzusváltás folyik, s más párt fog majd kormányozni, amely a vezetői gárdát a parancsnoki posztokon lecseréli, ez természetes dolog. De már nem erről beszélnek. Ennél sokkal szélesebb körben folyik máris a játék.

— Ilyen nagy örségváltás történt 1988-ban a pártirányításban is. Kialakult az MSZMP új nagy csapata, aztán fél év alatt széthullt. Ki hagyott el kit? A csapat Grósz Károlyt? Vagy Grósz Károlyt a csapatot?

— Ennél bonyolultabb az egész. A csapatból egyesek a kezdeti saját mérközésüket vívták. Voltak, akik úgy akarták a kibontakozást, hogy közben a saját pecsenyüket megstüssék. És a viták során szembe kerültek egymással. Ekkor már olyan emberi szenvedélyek is megjelentek, ami egy kulturált pártban elképzelhetetlen. Nem kötelező ugyan egyetérteni, de attól nem kell egymás ellen futballoznunk, ha máig ugyanabban a csapatban vagyunk. De nem volt elég önmérséklet.

— Az indulatosság Grósz Károlytól sem idegen éppen.

— Nyilván a davosi nyilatkozatomra gondol, amikor a távollétemet használta fel Pozsgay Imre arra, hogy úgynevezett tudományos eredményként az ellenforradalmat népfelkelésnek is minősítse. Tehát nem én voltam tisztességtelen másokkal szemben, hanem fordítva.

— Önök most Ribánszki Róberttel közösen próbálják újraszervezni az MSZMP-t. Holott neki az a véleménye, hogy a Grósz Károly nevével fémjelzett 1988-as pártirányítás aljas puccs volt a párt és vezetése ellen. Nem akadályozza ez közös munkájukat?

— Nem. Az MSZMP-t talpra kell állítani. Erről világosan beszéltem. Nekünk most egyúttal kell húznunk ezt a kocsit. Legelőször a kongresszusig, hogy legyen a pártnak választott vezetése, működési szabályzata.

— És ki lesz az új főtitkár? Mert a hírek szerint Grósz Károly nem vállalja.

— Véleményem szerint ennek a pártnak a főtitkári tiszttségére egy fiatal, tehetséges munkásembert kell választani. Grósz Károly pedig segítse őt, hogy helyt tudjon állni.

— Van már konkrét jelöltjük?

— Igen.

— A neve?

— Majd 1989. december 17-én a kongresszuson kiderül. Amíg meg nem választjuk, nem megyünk haza.

Bencze János
Fotó: Cseri László

Szegény rendőrt nép is húzza

Az élet még a rendőrségnél is bonyolultabb, s rég kikezdte már a támadhatatlannak vélt érdekeket.

"A Belügyminisztérium kötelékében szolgáló teljesítő állomány - a társadalmi és politikai életben zajló sarkalatos változások eredményeképpen - egyik napról a másikra társtettesként került a vádlottak padjára a gazdasági helyzet alakulásáért, az intézményrendszer válságáért és a demokratizmus helytelen alkalmazásáért felelősnek kikiáltott vezető párt tagjával" - olvashatjuk a Rendőrszakszervezetet Támogatók Baranya megyei Tagozatának (RTBT) szándéknyilatkozatában.

A fogalmazás kétségtelen őszintesége mellett is téves. Mert a vezető párt nem pusztán felelősnek kikiáltott, hanem egyértelműen felelős. Akár rendőri ügyekben is, mert miközben az ügyeletes bölcsék arról álmodoztak, hogy a fejlett szocializmus keretei között a bűnözés majd úgyis elhal, a fegyverek nem ezt a spontánnak rajzolt képtelen elhalást segítették, hanem a pártállam minél zajtalanabb működését. Mert a csöndes diktatúra messziről nézve akár még demokrácia is lehet. De népi legalábbis mindenképpen. Közben egyes lumpenek azért tovább lopták a tyúkokat, más lumpenek pedig suttymban szidták a pártot, a hatalom pedig odacsapott. A tyúktolvajoknak kevésbé, az izgatónak már alaposabb precizitással. De ez volt a rend. És ezért (is) volt a rendőr. S akkoriban még nagyszerűnek látszott minden. A kiképzési tervek teljesítése pártfeladatnak is minősült egyben, a bűnözés elleni - egyre kilátástalanabb harc - szintén. S csak azért is: eredmények, gyűlések, taps, csillagok minden szinten. S velük együtt az el-lekötelezettség; az önkéntesek mellett még vacak kmk-ügyekben is a pártszertűn önkéntes túteljesítések. Miközben "csak" a testület politizált. A közrendőr pedig parancsokat hajtott végre: elhalni kokenek nem akaró bűnözőket hajszolt, részegeket hurcolt detoxikálni, szamizdat-terjesztőket strigulázott; s holnapi békénkedvéért: ráadásul szemlesütve.

— Aztán fordult a kocka - mondja dr. Dobos Béla főhadnagy, az RTBT elnöke, s megint csak az általa fogalmazott szándéknyilatkozatot tolja elé.

"Fokozottan hátrányos helyzetbe kerültünk azzal, hogy a hatalom fő letéteményeseként, a rendszer örekeként a mi szervezetünk vált a jogállamiság meglétét leginkább cáfoló, és annak létrejöttét leginkább gátló intézménnyé."

S fokozatosan hátrányos helyzetbe kerültek azért is, mert egyre hátrányosabb helyzetbe került az ostoba álmokból felriadt ország. A múlt megkérdőjeleződött, és a valaha nagy hévvel vázolt holnapi álmok belefűltek a gátlátalanul elherdált jövőbe. A széles utak, amelyeken díszgengyruhás rendőrök tereltek mosolygva az öntudatos dolgozók overállos tömegeit a napfényes szocializmus felé, először kátyús ösvénnyé keskenyedtek, aztán szakadékkba torkolltak. De azért egy ideig még menni kellett. Ráadásul mintha önként. S közben elpiszkolódtak a díszgengyruhák, lefagytak a mosolyok. A rendőrség pedig, úgy érzi, védtelenné vált, mert éppen a legnagyobb családok ellen nem tudott oltalmat nyújtani.

"Lassan rájöttünk arra - írja másutt a tanulságos és kicsit bonyolult mondat szerkesztésű szándéknyilatkozat -, hogy mi, akik a parancsuralmi rendszer követelményeit tisztességesen betartva, állampolgári jogainkban önkorlátozva, bátorságra, engedelmisségre és fegyelmelzetségre kényszerítve feladatainkat az elvárásoknak megfelelően teljesítettük, e

munkánkért köszönetet már senkitől sem várhatunk."

Tárgyszerűen fájdalmas felismerés. Bár nem szeretnénk megfélemlített rendőröket. Gondolkodó rendőröket szeretnénk inkább.

— Korábban nálunk nem volt érdekvédelem - meséli Dobos főhadnagy. - S a szolgálati szabályzat jószágos parancsnok-apatukája pótolta a szakszervezetet. Neki kellett elsímod minden bánatodat. Elvileg még azt is, hogy összevesztél a feleségeddel. S a jó parancsnok ilyenkor, akár a kiscsoportosokhoz az óvónéni, atyafiúi szeretettel és ugyancsak elvileg kiszállt családlátogatásra hozzád, hogy összebékítsen benneteket. Elsírhattad persze zsebégető szociális bánataidat is, analitikusan és pszichológiai alapokon, mert pénz nem lett belőle. Gyakorlatilag egyedül voltál. S most kétszeresen is úgy vagy. Egyik oldalod ott állnak a parancsnokaid, a másikon pedig a számonkérő társadalom, amely elkerülhetetlenné teszi a rendőrség belső reformját. Hát miért ne indulj magad a

változások felé? Akár egy egyesülettel is, amit te szerveztél a többiekkel, s tényleg alulról, a saját érdekeid védelmében. Mert ha föntről vársz mindent, lehet, hogy a szolgálati szabályzat mellé a nagy megvilágosodás áhitatában a nyakadba varnak egy bölcs szakszervezeti szolgálati szabályzatot is.

Pedig bajok vannak anélkül is, sorolják a Dobos főhadnagy mellett ücsörgő rendőrök. Túlhajsztoltság, szolgálati terhek, a feladatok bonyolultsága, a betarthatatlan kötelmek. - Egy körzeti megbízott rendőrnek százharminckét fajta szempont irányítja a munkáját a közterületek felügyeletétől az állambiztonságig. De persze mi rátermettek vagyunk és szocialisták - kacintanak össze cinkosan. - Ha látunk egy síró embert, azt nekünk meg kell vigasztalnunk. Lehetőleg illatosított papírzsebkendővel, hogy jól érezze magát az állampolgár.

És a pénz közben kevés, mint másutt is. A megélhetés egyre nehezebb. A körülmények romlanak, a bűnözés pedig nő, vele együtt reménytelenül az admi-

nisztráció is, s akkor még ott vannak az előítéletek.

— Lehet, hogy a rendőrség valaha sok rosszat csinált. Törvénysértéseket is - mondja Tüdő József zászlós, az RTBT egyik alapítója. - De nem biztos, hogy most a rendőrt kellene kicsinálni, a végrehajtót. Azt, aki csak a hatalom segédmunkása volt, aki csak alkalmazta, de nem alkotta a jogszabályokat.

— Mert mi történt az állambiztonságiakkal is? - kérdezik mások. - Fenébe rúgták őket. Persze biztosan voltak kemény játékok korábban. De ezek kiötlésében nem az állambiztonsági állomány volt a kezdeményező. Ők csak dolgoztak. S ha valaki tájékozott volt a politikai viszonyokról, ők tájékozottak voltak. Nekik volt a legkeményebb megélni, hogy a legutóbbi időkig azt kellett szajkóznuk, mint korábban, s közben pontosan tudták, nem mondanak igazat. S ezek után beléjük rúgtak. Vagy a Demokrata Fórumnak talán nem lesz majd állambiztonsága?

— Naná, hogy lesz! Csak itt most rendőrelles hangulat van - állítják -, és jogállamiság az állampolgárok kö-

rében. S miközben az egész társadalom fékevesztetten politizál, minket depolitizálnak, pedig pártoktól függetlenül végre szeretnénk mi is hangosan elmondani az igazunkat. Hogy mi nem vagyunk sem gonoszok, sem pedig szuperül felszerelt elit csapat. Hanem pontosan olyan lepusztultak vagyunk, akár az ország, csak minket nem támogat a SZETA. S ha itt nem történik valami, előbb-utóbb összezsugorodik a hullámok a fejünk fölött.

— S hogy történjen végre valami, október 25-én létrehoztuk a "Rendőrszakszervezetet Támogatók Baranya megyei Tagozatát" - mondja dr. Dobos Béla főhadnagy, s megint csak az egyesületük szándéknyilatkozatát mutatja:

"Annak érdekében, hogy az újfajta elvárásoknak megfelelően, szükség van szervezetünk belső reformjára is. Tesztületen belül is rendet kell teremtenünk ahhoz, hogy visszaállítsuk a rendőrség társadalmi presztizsét. Le kell bontani azokat a korlátokat, melyek a szolgálót végző rendőrt elszigetelik a társadalom többi tagjától, és ennek egyik garanciája a kollektív érdekképviselet megteremtése, a munkavállalói jogok rendőrokre való kiterjesztése."

A cél nemes, a tagdíj száz forint, a belépők szaporodnak. S tán a kérdőjelek is szűnnek majd végre.

B.J.

Lehet-e régi rosszlányokkal új bordélyházat nyitni?

Nemrég a pécsi Értelmiségi Klub vendége volt a Baranya Megyei rendőrkapitány két helyettese: dr. Lusztig Péter és dr. Paksi László rendőrezredes. Az előbbi a megye közbiztonságáért, az utóbbi pedig az állambiztonságért felelős rendőrtiszt. Vita vezetőnek dr. Korinek László egyetemi docenst hívták meg, aki nemzetközi fórumokon is megméretett kutatásokat végzett a hazai bűnügyi helyzetről és a rendőrség lakossági kapcsolatairól. A vita tapasztalatainak összegzésére kértük meg a Janus Pannonius Tudományegyetem oktatóját.

— A felkészülés során nagyon sok ismerőssel beszélgettem. Civilvel és rendőrrel egyaránt. A felmerült kérdések egy részét - főleg amelyek személyeskedő jellegűek voltak, vagy amire a meghívottak nem tudtak volna érdemben válaszolni - nem láttam célszerűnek feltenni. (Nem lett volna korrekt például a megyei rendőrkapitány távollétében megtárgyalni, miért díszíti még ma is szobáját Dzszerzsinsz-kijnek - a Cseka megalapítójának - nagyméretű szobrával, vagy miért korszorítottak a rendőrök a volt ávosok emlékművénél.)

— Tehát biztosra akart menni...

— Igen. Úgy érzem, végül is minden kérdésre kielégítő választ kaptam a hallgatóság. Igaznak bizonyult például, hogy az állambiztonság bizonyos aktákat megsemmisít, s úgy tájékoztattak bennünket, hogy a baranyai rendőrség kötelékében nincs már olyan alkalmazott, aki az ÁVH-nál szolgált. De megtudhattuk azt is, hogy az állambiztonság nem azért tülte fel a közbiztonsági vezető tisztiségeket, hogy a választások előtt kedvező pozíciókat foglaljon el, hanem mert a közbiztonsági részlegnél a "kaderkiválasztás" nem volt kifogástalan. Igaz, ezt (volt) állambiztonsági tiszték állították...

— Mennyire sikerült meggyőzni a hallgatóságot?

— Megosztottak a vélemények. Egyesek úgy látták, hogy a demokratikus átalakulást követő időszakra is bizalmat kell szavazni azoknak, akik az elmúlt húsz év alatt néha azt is kénytelenek voltak végrehajtani, ami ma dicstelen cselekedetnek számítana. Voltak viszont, akik úgy fogalmaztak: "Régi rosszlányokkal nem lehet új bordélyházat nyitni".

— S mi erről az Ön véleménye?

— Nem lehet kérdés, hogy bizalmat szavazzon-e a nép a rendőrségnek. Egyik napról a másikra persze el lehetne bocsátani 1200 szakembert (vagy ezek 90 százalékát, akik MSZMP tagok voltak), de akkor ki végzi el a munkájukat?

Avagy: a rendőrség jövője a választások után

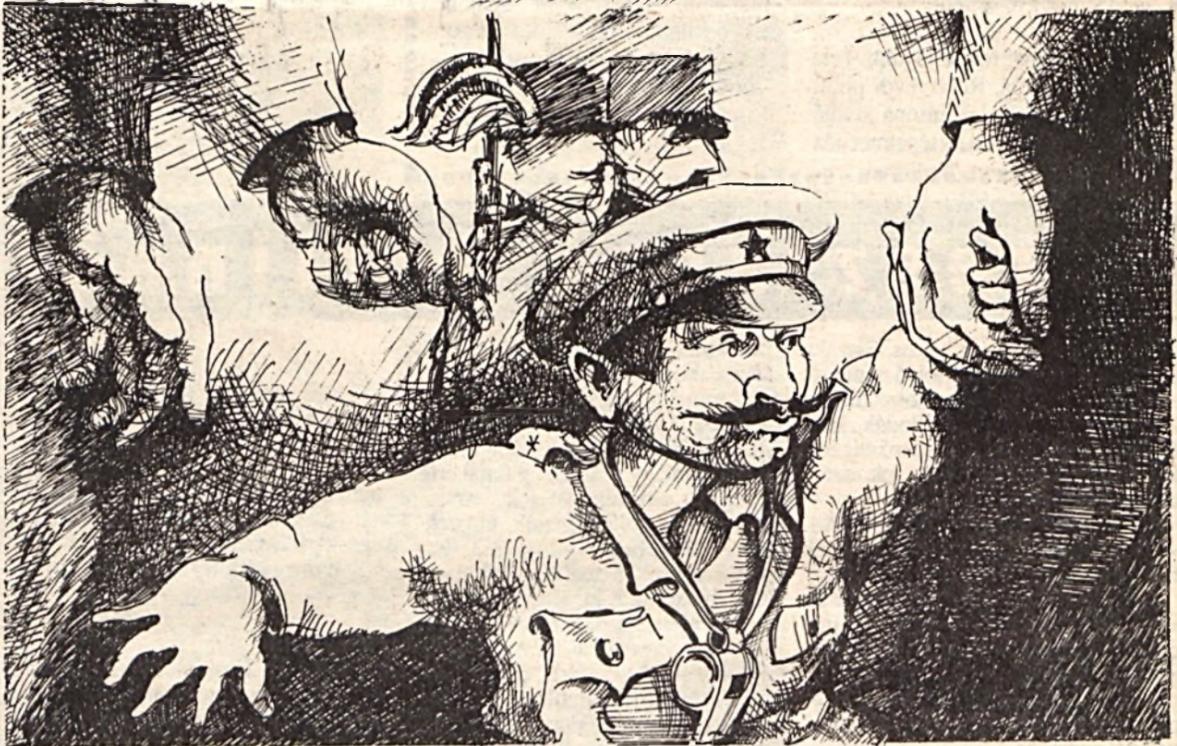
A kialakult - egyesek szerint forradalmi, mások szerint dezorganizált - helyzet csábítja azokat, akik "rendet" szeretnének tenni. És a rendcsinálásra ki más lenne alkalmasabb, mint a rendőrség? Éppen ezért e testület kérdése előbb-utóbb napirendre kerül. Úgy vé-

időre választani a rendőrség első embereit.

A rendőrséggel kapcsolatban az egyik legnagyobb gond, hogy vezetői "kívülről irányított emberek". A szigorú, hierarchikus szervezet kívül-belül uniformizálta a fejeiket; az előrejutás

rendszerében megszokta, hogy kézen fogva vezessék?

— Szerintem attól függően jól vagy rosszul, hogy mennyire sikerül belső átalakítását végrehajtania. Tízennyolc éve tanítok az egyetemen rendőrtiszteket. Szinte minden évben akad olyan hallgató, aki kiváló képességével hívja fel magára a figyelmet. Segíteni kell, hogy ők kerüljenek a megfelelő helyre. A rendőrviccek számában minden bizonnyal világszerte lehetünk, és ez jól jellemzi a társadalom rendőrelles

lem, ha a reménybeli magyar jogállamban ugyanúgy lehet majd ellenőrizni a rendőrséget is, mint a Magyar Köztársaság egyik hivatalát, akkor nem lesz kérdés többé, ki mennyire azonosul a demokratikus államberendezkedéssel.

Ugyanakkor azt is világosan kell látni, hogy a rendőrségre a jogállamiság újabb terhet ró. Ahol nem lehet ellenőrizetlenül telefonokat lehallgatni, leveleket felbontani és nemzetközi szintű egyezmények semmibe vételével korlátozni a gyanúsított jogait, ott nem lesz könnyű rendőrnek lenni. Bármit hoz is az első szabad választás, nagy feladat lesz "rendszersemleges" szervvé formálni a rendőrséget. Tökéletesen megérttem azokat, akiknek agályaik vannak az átalakítás sikerét illetően.

— A nemzetközi rendőrszociológiában járatos kutató milyen tanácsot adhat a hatalomra kerülő pártoknak?

— Mindenképpen a türelmes átszervezést javaslom. A jövőben a helyi önkormányzatok befolyását kellene erősíteni, s akár közvetlenül és határozott

egyik legfontosabb feltétele a felsőbb vezetőkhez, az uralkodó politikához való lojalitás volt. Az MSZMP hatásköri lista alapján befolyásolta a magasabb posztok betöltését. Most azoknak a vezetőknek kellene egyik napról a másikra "belső irányítottságukká" válniuk, akik megszokták, hogy bizonytalan helyzetekben akkor döntene helyesen, ha a Párt ismert, vagy feltételezett gusztusa szerint határoznak. Nemcsak az tehát a probléma, hogy a jelenlegi vezetők akarataikon kívül is besározódhattak, hanem hogy meg kellene találniuk poliitkai egyéniségüket.

A rendőrségről kiülthatják az MSZMP-t, MSZP-t, az összes pártot, de a fejekből, az elkötözelt, vagy mondjuk ki nyíltan: balos gondolkodást nem lehet kiültani. Azt a garanciarendszert kell tehát megteremteni, hogy a balos alaptónusú rendőrség ne válhasson egy másféle politika ellen-drukkerévé.

— Vajon hogyan válik be a demokratikus struktúrában az a rendőrség, amely pártállam és a tervutasítás

beállítottóságát. De lehet-e büszke egy egész ország arra, hogy okosabb mint a rendőrsége?

— Nem épp a rendőrség tehet róla?

— Sajnos, ennek az egyik oka tényleg az a dicstelen szerep, amelybe az elmúlt 40 évben a politika kényszerítette a rendőrséget. A másik viszont kétségkívül az a történelmi tény, hogy az államhatalom Magyarországon hosszú ideig idegen (török, osztrák) volt, így képviselőiket, a pandúrt, a zsandárt segíteni megvetendőnek számított, szembehelyezkedni velük pedig már-már hazafias cselekedetnek. Akár rendőrviccekkel is.

— Lehet-e hát régi rosszlányokkal új mintázatú üzemeltetni?

— Véleményem szerint lehet. Ne felejtjük el, mindenki megkötötte a hatalommal a maga kis kompromisszumát. Luther Márton sem mondhatta, hogy volt katolikussal nem dolgozik együtt? Az ellenzék is szakemberhiányban szenved. Nem engedheti meg magának a B-listázást.

L.K.

István László Illusztrációja

Die Drohnen von Wandlitz

Das Ende der Honecker-Ära ist eine chronique scandaleuse. Nach und nach, anfangs zögerlich, jetzt aber mit unaufhaltsamer Macht kommt die Wahrheit ans Licht. Die ehemalige Partei- und Staatsführung führte ein Drogen-Dasein. Sie stand damit in altvertrauter absolutistischer Tradition und regierte nach dem Grundsatz: Man predige Wasser und trinke selbst Wein. Unfähig zur Selbsterkenntnis und Veränderung dämmerten die Honecker, Mittag und Co. in ihren abgeschotteten Festungen dahin. Der Stachel, mit dem sie das Volk bedrohten und reizten, die Staatssicherheit sollte sie bis ans Ende ihrer Tage schützen. Ihr Griff ins Volkseigentum geschah unter dem Mantel des Staatsgeheimnisses. Die Ortschaft Wandlitz bei Berlin, wo sich die Führungsspitze eingekerkelt hatte, und wo sie ein luxuriöses Leben nach westlichen Standards führte, wurde zum Synonym ihrer Doppelzünnigkeit. Sogar noch nach der Wende versuchte die "alte

FÜR UNGARN DEUTSCHE

RESSORTLEITER:
BÉLA SZENDE

Garde" ihren Amtsmissbrauch und Volksbetrug zu vertauschen. Man gaukelte zunächst in den Medien ein harmloses Idyll vor, konnte aber nicht verhindern, daß findige Reporter der Wahrheit auf die Spuren kamen. Jetzt überschlagen sich die Meldungen. Das ehemalige ZK benutzte seine Macht, um sich in unverschämter Weise ausschließlich selbst zu bereichern. Jagdgebiete, Gästehäuser und Villen, zumeist in streng bewachten Landschaftsgebieten hatte fast jeder dieser selbsternannten Fürsten. Die Ausplünderung der DDR mittels Antiquitäten und der ungesetzliche Waffenhandel verschafften den Drohnen Bankkonten in der Schweiz in Milliardenhöhe.

Egon Krenz wußte sehr wohl, warum er kurz nach seiner In-

thronisation aus Wandlitz zog. Es half ihm aber nichts. Zu tief war er in den Wandlitzer Sumpf verstickt. Die Wahrheit brach auch seinen Wendehals. Die Erbitterung der Menschen ist grenzenlos. Die Bestürzung besonders der vielen ehrlichen Genossen, die ihre Kraft für den Sozialismus einsetzten und nun ihren Ruf geschändet sehen, ist nicht zu beschreiben. Nahezu sämtliche Mitglieder des ehemaligen ZK mußten jetzt zurücktreten. Das ehemalige Politbüro flog aus der Partei. Die Kommissionen der Partei und des Parlaments sowie die Staatsanwaltschaft arbeiten jetzt mit unbestechlichem Blick, um endlich "reinen Tisch mit den Bedrängern" zu machen. Die Folgen dieser Zeit "nach Mittag"? Massenausritte aus der Partei, Vertrauensverluste, Perspektivlosigkeit an der Basis. Regierungschef Modrow sprach noch von 20% der Bevölkerung, die die SED wählen würden. Ich glaube nicht einmal mehr das. Auf dem kommenden Parteitag wird sicherlich das Ende vom Anfang der Wendeläse beschlossen.

Eine schöne Bescherung!

H.C.S.

Lenau-Stipendium - Anfang für den vertieften Austausch

Wie bekannt, in der Vorwoche war der Ministerpräsident des Landes Baden-Württemberg Dr. Lothar Späth in Fünfkirchen zu Besuch, wo ihm vom Senat der Janus-Pannonius-Universität der Ehrendokortitel verliehen wurde. Der "schwäbische" Regierungschef hat nach der Zeremonie an der Universität und einer kurzen Rundfahrt durch die Innenstadt sowie einem Kurzbesuch im Fünfkirchner Dom auch das Lenau-Haus aufgesucht, wo er vom Vorsitzenden des Lenau-Vereins Lorenz Kerner begrüßt wurde. In der Begleitung von Dr. Späth befand sich auch der Oberbürgermeister von Fellbach, der bundesdeutschen Partnerstadt Fünfkirchens, Friedrich Wilhelm Kiel, der zugleich der Landesvorsitzende der Freien Demokratischen Partei (FDP) in Baden-Württemberg ist. Mit ihm haben wir ein Gespräch geführt.

— Sie sind heuer bereits zum dritten Mal in Pécs zu Gast. Wie beurteilen Sie die Entwicklung der Beziehungen zwischen den beiden Städten in diesem Zeitraum?

— Ich glaube, daß gerade dieses Lenau-Haus ein deutliches Zeichen dafür ist, was eine Partnerschaft zwischen zwei Städten bewirken kann. Unsere Partnerschaft hat in den letzten drei Jahren eine ungeheure Entwicklung genommen, es vergeht ja kaum eine Woche mehr, in der nicht eine Gruppe aus Pécs in Fellbach ist. Ich glaube, daß diese Entwicklung auf vielen Gebieten Ausschüsse gegeben und Vertiefung gebracht hat. Zum Beispiel durch dieses Haus wird es möglich, im kulturellen Bereich das Deutschtum wesentlich zu stärken, aber auch die Konzentration der Begegnung zwischen Ungarndeutschen und Ungarn und zwischen Deutschen und Ungarn zu verstärken. Ich weiß außerdem ganz genau, und dem messe ich eine ganz

wichtige Bedeutung bei, daß hier in diesem Haus der runde Tisch stand, an dem sich die aufgrund der politischen Entwicklung gebildeten Parteien zusammengefunden haben, dies ist also eine ganz wichtige Sache, und darüber hinaus gibt es natürlich in allen kulturellen und wirtschaftlichen Bereichen enge Kontakte. Nehmen wir nur das Beispiel, daß wir bereits vor unserer Partnerschaft hier eine Vielzahl von Fellbacher Firmen zur alle zwei Jahre stattfindenden Industriemesse und Ausstellung gehabt haben, dann zeigt das, daß auch die Wirtschaft eine große Rolle in unseren Schwesterbeziehungen spielt. Abwechselnd Jahr für Jahr gibt es also im wirtschaftlichen Bereich einen Austausch, und da haben gerade wir das Eis gebrochen. Aber es gibt auch andere Bereiche, etwa im Bereich der Kindergärten. Wir werden ab Januar für ein halbes Jahr eine Kindergärtnerin in einen Fünfkirchner Kindergarten schicken, damit eine deutsche Kindergärtnerin in einem deutschsprachigen Kindergarten sprachliche Hilfe geben kann. Gleichzeitig ist eine ungarische Kindergärtnerin, die zumindest Grundkenntnisse in Deutsch hat, bei uns in Fellbach, um ihre Deutschkenntnisse zu vervollständigen, und um zu sehen, wie wir arbeiten. Außerdem es werden im nächsten Jahr vier Verwaltungsleute aus dem Rathaus von Pécs in Fellbach eine gewisse Zeit verbringen, um zu sehen, wie wir die Dinge betreiben.

— Herr Ministerpräsident Lothar Späth hat in seiner Rede an der Janus-Pannonius-Universität die Gründung eines "Lenau-Stipendiums" erwähnt, die für einen Studenten ein 10-Monate-Studium in der Bundesrepublik ermöglichen soll. Können Sie sich vorstellen, daß in naher Zukunft (in ein paar Jahren) dieses Stipendium auch mehrere Studenten erhalten können?

— Das müßte natürlich das Ziel sein. Im Moment handelt es sich um ein Stipendium für 10 Monate, also praktisch ein Jahr. Ich kann mir sehr gut vorstellen, daß es durch die Unterstützung der Stadt Fellbach nicht nur bei dieser einer Person bleibt, sondern daß dies ein Anfang für einen weiter vertieften Austausch ist.

— Sind auch die finanziellen Mittel dafür vorhanden?

— Diese Mittel sind grundsätzlich sicherlich für solche Positionen vorhanden, die müssen aber noch geschaffen werden. Ich darf Ihnen sagen, daß Fellbach für diese Partnerschaft, sowie unsere andere Partnerschaften, wie in der DDR mit Meißen, und mit zwei französischen und einer italienischen Stadt 250.000 DM reserviert hat. Und dabei ist für uns der Bereich der Jugend besonders wichtig.

— Jetzt zu einem anderen Thema. Heutzutage wird besonders viel über eine eventuelle Wiedervereinigung Deutschlands gesprochen. Mich würde sehr gern Ihre persönliche Meinung darüber interessieren.

— Es ist sehr schwierig, als Privatperson zu sprechen, weil ich gleichzeitig der Landesvorsitzende der FDP Baden-Württemberg und Mitglied des Bundesvorstandes bin. Aber meine klare Überzeugung ist die, daß es in einem geeinten Europa auch zur deutschen Einheit kommen muß, weil dieses gemeinsame Europa mit einem künstlich geteilten Deutschland im Herzen für mich unvorstellbar ist. Diese Einheit muß zuerst in Form einer Konföderation, Schritt für Schritt verwirklicht werden, wie es in der Vorwoche auch von Bundeskanzler Kohl vorgeschlagen wurde. Was ich mir nicht vorstellen kann, ist eine radikale Wiedervereinigung auf einmal, das wäre einfach zu gefährlich.

Imre Könczöl

Kao što je poznato u Magyar Nemzetu je 18. prosinca objavljena inicijativa za osnivanje Saveza Hrvata u Mađarskoj. Osnivačka sjednica je održana 2. prosinca u Baji. Za našu rubriku osnovne informacije o tom događaju dao je Ivica Đurok, jedan od inicijatora nove etničke organizacije.

— Osnivačkoj sjednici je prisustvovalo pedesetak ljudi, uglavnom iz okolnih bunjevačkih naselja, Gare, Kačmara itd. te nekolicina iz Baranje. Gradišćanci i Hrvati iz Zale nisu bili prisutni. Bile su zastupljene i razne političke partije i organizacije pa tako i Demokratski savez Južnih Slavena u Ma-

darskoj preko njegovog suradnika Ivica Rajića. Nakon uvodnog izlaganja Kornela Matkovića razvila se živa diskusija koja je posvjedočila o podijeljenosti mišljenja. Diskutiralo se o osnovnom pitanju: Da li je taj nov savez potreban ili nije? Dok su jedni uporno tvrdili da je jedan savez koji bi zastupao specifične interese Hrvata u Mađarskoj potreban, drugi su upozoravali na potrebu jedinstva, dok su treći nov savez odbacivali braneći očito svoje sadašnje pozicije. Emotivnost diskusije ilustrira i istupanje Ljubinka Mandića, koji je skoro suzrim očima podsjetio na svoje dugogodišnje djelovanje u bunjevačkom Kačmaru, iako je Srbin nikada nije osjećao da ga selo ne prihvata. Drugi su pak isto tako emotivno tvrdili da imaju prava na zaštitu sopstvenih, specifičnih interesa.

Do čitanja i prihvatanja statuta došlo je u "prepolovljenom"

MALA SEDMICA

UREĐUJE:
STEVAN POPOVIĆ

OSNOVAN SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ

sastavu, naime dio prisutnih je napustio prostoriju. Statut je ipak izglasan.

— Ako je SHM osnovan kao alternativa neefikasnom i neadekvatnom Demokratskom savezu Južnih Slavena u Mađarskoj koja rješenja nudi u generalnim i strateškim pitanjima kao što su narodnosno školstvo, zaustavljanje asimilacije, sistem javnog komuniciranja itd? Pojednostavljeno: ono ŠTO valja mijenjati SHM KAKO namjerava činiti?

— Do konkretnih prijedloga, kako mijenjati stvari, na ovom skupu još nije došlo. Razrada konkretnih zadataka tek predstoji. Naglašavana je potreba osnivanja hrvatskog saveza na bazi hrvatske kulture, kao što primjerice i u Americi postoje posebna udruženja za njegovanje hrvatske, srpske i slovenske kulture. Inače imamo informacije da se priprema i srpski i slovenski savez u Mađarskoj. Po našem mišljenju bi ovi savezi

trebali tijesno surađivati. Mišljenja smo nadalje da ovi savezi moraju biti otvorene organizacije što znači da u radu SHM mogu učestvovati i pripadnici srpske i slovenske narodnosti i obratno. Više se dakle govorilo o teoretskim pitanjima.

— Gdje bi bilo sjedište?

— To još nije odlučeno. Bilo je i više prijedloga da sjedište bude u Pečuhu, međutim pošto su učesnici skupa mahom bili iz okoline Baje, bilo je prijedloga za Baju. Svi ti prijedlozi ne isključuju da sjedište bude makar i u Gradišću ili u Zali. Ono što je važnije od toga, treba što prije osnovati organizacije u županijama ili regijama. Radi se, dakako o zemaljskoj organizaciji.

— Na kojem je jeziku skup vođen?

— Na žalost većim dijelom na mađarskom. To se može protumačiti prisustvom uzvanica koji hrvatski niti govore, niti razumiju, a neki su diskutanti, prigovarajući i na takav način pogrešnoj prošlosti, rekli da svoj maternji jezik nisu mogli naučiti. Bilo kako bilo - mišljenja sam da preovladavanje mađarskog jezika na osnivačkoj sjednici jednog hrvatskog saveza nije opravdano. To je potvrdio i profesor Đuro Franković iz Pečuha.

— Da li je izabrano rukovodstvo?

— Pošto se radilo o inicijativnom skupu s ciljem da se organizacija što prije registruje, rukovodstva u klasičnom smislu još nema. Za vođenje svih poslova oko organizacije zadužen je Kornel Matković.

UREDBA

(Završni dio Uredbe br. 1/1988./6.V/Us. Savjeta baranjske županije o unapređenju provođenja prava narodnosti)

V. PREDSTAVNIŠTVO I ORGANIZACIJA

čl. 27.

Treba stremiti k tome da službenici savjeta, članovi predstojništva, kao i rukovodioci radnih organizacija i ustanova u odgovarajućem omjeru i na odgovarajući način predstavljaju i narodnosni sastav stanovništva i njihove interese.

čl. 28.

Županijski savjet i njegovi organi, a posebno i Narodnosni odbor županijskog savjeta, nadalje organi savjeta naselja (na selu i u gradovima s narodnosnim stanovništvom) nastoje uspostaviti redovnu i efikasnu suradnju sa narodnosnim savezima, drugim narodnosnim organizacijama, županijskim grupama članova zemaljskog odbora kao i sa kongresnim delegatima. Prilikom priprema onih odluka savjeta, koje se tiču pripadnika narodnosti, tražit će i njihovo mišljenje.

čl. 29.

Županijski savjet predlaže seoskim savjetima s narodnosnim stanovništvom da formiraju narodnosne odbore ili pododbore radi unapređenja rada savjeta na rješavanju pitanja koja se tiču života i djelatnosti narodnosti.

čl. 30.

Izvršni odbor Županijskog savjeta, Savjet i članovi Izvršnog odbora i stručne službe prilikom donošenja odluka koje se tiču narodnosti poželjno je da u pripremljenoj fazi konzultiraju i Narodnosni odbor Županijskog savjeta.

čl. 31.

Organi savjeta potpomažu osnivanje, udruživanje i djelovanje narodnosnih društava, samoinicijativnih zajednica, krugova i klubova.

čl. 32.

U suradnji što se odvija u okvirima zbratimljenih regija, gradova i sela kao i u međunarodnoj suradnji institucija i privrednih organizacija nužno je proširivati i produbljivati ostvarivanje ciljeva narodnosne politike. Prav-

nim propisima treba poboljšati mogućnost da narodnosti direktno kontaktiraju s narodima iz matične zemlje.

VI. ZAKLJUČNE ODREDBE

čl. 33.

Županijski savjet moli Patriotski narodni front, Savez komunističke omladine, mjesne i županijske organe sindikata, narodnosne saveze, crkvu, ostale društvene organizacije i udruženja, sredstva javnog informiranja visokoškolske i znanstvene ustanove kao i druge institucije i privredne organizacije da potpomažu ostvarivanje ciljeva i zadataka formuliranih u navedenim odredbama.

čl. 34.

Ova odredba Županijskog savjeta treba da se objavi i na njemačkom i hrvatskosrpskom jeziku.

čl. 35.

Ova odredba Županijskog savjeta stupa na snagu na dan njena objavljivanja.

(Lajos Horváth, predsjednik savjeta; dr. József Hazafi, sekretar iv.)

A Glatz-kabinet tervei

Nemzeti alaptanterv készül

Visszaadni az iskolát a magyar társadalomnak - a gyerekeknek, a szülőknek is. A gyakovás helyett, amely éberben figyelt minden hivatalostól eltérő véleményt, gondolkodást, a logikus módon létező "kettős nevelést", a fiatalok kortársi környezetét, a bizalom legyen az alapelv - fogalmaznak Glatz Ferenc művelődési miniszter azon stábjában, ahol az új oktatási koncepciót készítik elő, s tavasszal kívánják a parlament elé vinni. Alakul mindez, mármint az iskola ügye az ország olyan állapotában, amikor már a maradék-elvet sem lehet érvényesíteni, hiszen már maradék sincs. Az anyagi, társadalmi, erkölcsi tekintetben is szétzilált iskolát viszont rehabilitálni kell - ez Glatz kabinetjének elsőrendű programja.

Budapesti sajtótájékoztatóján Kelen Elemér miniszterhelyettes számolt be arról, milyen elvek szerint, s milyen irányban várható az oktatás átalakítása.

Az óvodákból számúzik az iskolás elemeket, s itt is meg az iskolákban is visszahelyezik jogaiba az anyanyelvi nevelést. A hajdani elemi népiskola funkcióit kívánatos ismét visszaállítá-

ni, és érdemes megvizsgálni, vajon a tanító- és a tanárképzés képessé teszi-e a pedagógusjelölteket feladatuk ellátására. Ma ugyanis szállóige, hogy a végzősök a legkülönbözőbb módszerrel sem tudják megtanítani olvasni a gyerekek jelentős hányadát. Az alapvető ismereteknek az általános iskolából kikerülő gyerekek 20-25 százaléka nincs birtokában - ők morzsolódnak le a középfokú intézményekben, a szakmunkásképzőkben, közülük kerülnek ki a fiatalok munkanélküliek. A régi jó elemi népiskolához való visszatérés egyébként világhíresség, mert a világ kiábrándult a hatvanas évek nagyralátó tanügyi vállalkozásából, az értelmi nevelés egyoldalú előnyéből.

Ma egymást ténylegesen figyelembe vevő iskolafokozatokban gondolkodnak, amelyek 14-16 éves korig mindegyiket ugyanolyan szintű tudást nyújtanak. A szakképzésben épp úgy, akár a gimnáziumokban, amelyekben nem visszaállítják, mindössze néhány helyen bevezetik a nyolcosztályos gimnáziumi képzést. Az iránta megnyilvánuló szinte hisztérikus érdeklődés is azt jelzi, mennyire kiábrándult min-

denki az eddigi iskolarendszerről. A nyolcosztályos gimnáziumok a felsőfokú továbbtanulás bázisai lesznek. Kérdésünkre, hogy miképp kerülnek majd ide a kisiskolákban tanuló tehetséges gyerekek, a miniszterhelyettes azt válaszolta, hogy az ő támogatásukra külön ösztöndíjrendszert kívánnak megteremteni.

A magyar szakképzésnek adandó világbanki hitel régi téma. A Világbank szakemberei megvizsgálták, és számos kritikával illették a magyar alapképzést s az elavult ipari struktúra szolgálólányát, a szakképzést. A konkrét segítséget - mondta a miniszterhelyettes, osztrák és NSZK részről ajánlották fel, olyan szférákból, amelyeknek a magyar gazdasággal is épülnek a kapcsolatai. Baranya például Baden-Württemberg révén részese ilyen segítségnek. A Mercedes, az IBM gyárainak tanintézetiben lesz lehetőség egyéves kinti

képzésre, persze német nyelvet beszélő érettségizett fiatalok számára. A külföldi segítség a csúcstechnológiák oktatására érkezik elsősorban, továbbá 18 szakközépiskolát szerelnek fel az NSZK-beli tanszergyártók. Az együttműködések nemcsak felülről irányítják: az elmúlt években seregnyi szakmunkásképző épített ki testvériskolai kapcsolatokat osztrák, NSZK intézményekkel.

Felsőoktatásunk a mesterségesen, felvételi vizsgákkal visszatartott létszámokkal egy-egy korosztály 10 százalékat engedte a főiskolák, egyetemek padjaiba. Hollandia például 40 százalékkal teljesíti az értelmiségképzés feladatát, s hazánk is hasonló arányt szeretne elérni. Ezért kívánatos, hogy 1993-ra az érettségi eleve belépőt jelentsen a felvételi vizsga helyett - tíz év alatt így 50 százalékkal szaporodna hazánkban az egyetemi polgárok, a főiskolások létszáma.

Az oktatási irányítás nagy nyugtalanossággal tekint az 1990-es költségvetés elé: félő, hogy a rossz gazdasági helyzet ismét a hiányelosztást kényszeríti ránk. Amikor majd a személyi jövedelemadók helyben maradnak, a települések kétharmada kerülhet kritikus helyzetbe - iskoláik számára 21 milli-

árd forintos alapot tartanak készenlétben. Központi alapról kívánják felzárkóztatni a kistelepek leromlott, szegény iskoláit is.

És milyen volna a tanügyigazgatás a jövőndő pluralista, demokratikus Magyarországon? Nos, barátja lesz az öngazgatásnak, és ellene lesz a tantestületek kényelméből fakadó rossz kompromisszumoknak, például egy alkalmatlan igazgató megválasztásának. Nemzeti alaptanterv lesz a mérvadó és meghatározó, milyen feltételek esetén nevezhető egy objektum iskolának. Különleges szerepet szánunk a kollégiumoknak, hogy azok teljesíthessék klasszikus feladatukat.

Végül egy szó a körzetesítésről, amely szomorú fejezete a magyar falurombolásnak: az iskolánélküli falvak 25-30 százalékaiban ugyanis nemzetiiségek laktak, laknak, s 75-80 százalékaiban cigányok. A magyar iskola rehabilitálása tehát összességében mások rehabilitálásával is. Hiszen jóvátétel illeti a falut, a falun élőket, magyarokat épp úgy, mint a kisebbségeket; és jóvátétel illeti a magyar állampolgárokat, akiknek elemi emberi joga, hogy az iskolától azt kapják, amit egy iskolának ma nyújtania kell.

Gállos Orsolya

A keresztény társadalmi tanítás Magyarországon

Az elmúlt hétvégén rendezték meg Pécsen a Keresztény Értelmi Műhely tanácskozását. (Lsd. interjúkat az elnökkel előző heti számunkban.) A konferencia előadásai közül - tézisszerűen - ezúttal kettőt közlünk.

A keresztény társadalmi tanítás fejlődéséhez magyar szemmel legalább két vonatkozásban kell megjegyzéseket tenni. Egyrészt, hogy miképpen néz ki ez a tanítás Magyarországon. Másrészt, hogy milyen mondanivalója lehet a kibontakozó hazai közélet számára.

A két világháború közötti keresztény kurzus gondolkodásmódjába jól beleillik a keresztény társadalmi tanítás merev természetjogi szemlélete. A politikai gyakorlat számára nem lehetett ellenszenves a hivatásrendiség gondolata. Jelentős irodalom szól ebben az időben a társadalmi tanításról. Vannak közöttük azonban olyan művek is, amelyek társadalomtudományi megközelítésmódjukkal, vagy éppen politikai érzékenységükkel és a szegények mellett elköteleződéssel egy későbbi kor előhírnökei voltak. A II. világháború utáni politikai helyzet s az egyházak elnyomott volta gyakorlatilag lehetetlenné tette a társadalmi tanítás fejlődését. Külföldön is elhangzik az a kritika, hogy a társadalmi tanítás azért késett le annyira a társadalmi-kulturális fejlődés mögött, mert elvesztette a kapcsolatot a szépen fejlődő teológiával. Magyarországon a keresztény társadalmi tanítás teljes elszigeteltségben tengődött. Sem a modern teológiával, sem az empirikus társadalomtudományokkal, sem saját szakmája nemzetközi fejlődésével nem volt kapcsolata. Emiatt esőkevényes maradt a társadalmi tanítás ismerete, értelmezése, tanítása. Emiatt gyakorlatilag egyáltalán nem került sor arra, hogy a társadalmi tanítással összhangban saját viszonyainkat értelmezzük. Az egyház klerikális szerkezete megakadályozta, hogy a társadalmi tanítás kiszármazó hivatásos képviselője mélyebben foglalkozhasson társadalmi kérdésekkel. A társadalommal foglalkozó szakemberekhez pedig alig-alig jutott el az egyház társadalmi tanítása. A jövő feladatai közé tartozik a legfonto-

sabb dokumentumok helyes fordításban való kiadása, a társadalmi tanítás feldolgozása, olyan vitafórumok teremtése, ahol a társadalmi tanítás képviselői közéleti személyekkel és különböző szakágak képviselőivel leülhetnek beszélgetni.

A keresztény társadalmi tanításnak a hazai közélet számára való mondanivalója három ténnyel kezdődik. Az első az a körülbelül 7 millió ember, amely a magát közvéleménykutatásokban vallásosnak minősíti (vagy ezen belül a körülbelül 5 milliónyi vallásos katolikus). A második tény, hogy több párt nevezi magát kereszténynek, illetve vallja, hogy a kereszténység értékeit képviseli. A harmadik, hogy a magyar politikában az elmúlt időben (vagy éppen jelenleg is) számos vezető személyiség képviselte (képviseleti?) azt az álláspontot, hogy őt, vagy tárcáját nem szociális, nem humanitárius szempontok, nem az ember szempontjai, hanem szakmai és tárgyi tényezők irányítják. Könnyen feltételezhető, hogy ez a technokrata szemlélet fennmarad. Könnyen feltételezhető, hogy a nehezedő gazdasági helyzet még inkább indoklást is tud kölcsönözni bizonyos embercsoportok (a nagycsaládosok, az öregek, az alacsony iskolai végzettségűek, a betegek és a rokkantak, a cigányok stb.) helyzetének további romlására. Ha ellenben szabadabbá válik közéletünk, fel lehet s fel kell tenni a kérdést, hogy milyen társadalmat akarunk.

Befejezőül meg kell ismételni a tételt. Az egyik, hogy a keresztény társadalmi tanításnak nincsen önálló társadalommodellje és politikai programja. Erkölcsi szempontjai vannak. S ha valaki azokat figyelembe veszi, azzal nem takarítja meg azt a fáradságot, hogy saját viszonyaink között saját kérdéseinkre konkrét választ keressen. A másik tétel, hogy a keresztény társadalmi tanítás szerint az nem szabad választás tárgya, hogy részt akarunk-e venni a társadalom előbbrevitelében. A szeretet parancsa, vagy a másokért való felelősség értelmében "minden egyes embernek joga és kötelessége, hogy részt vegyen a politikában!"

Tomka Miklós

A keresztény műveltségesezmény

Glatz Ferenc művelődési miniszter néhány nappal ezelőtt a Magyar Tudományos Akadémián mondott beszédében felvázolta a jövő oktatáspolitikai koncepciójának fő vonásait: szabad, nyitott és pluralista iskolarendszer; világnézetileg semleges állami iskolák; a nemzeti keretantort az iskolák és a pedagógusok bizonyos mértékig maguk tölthetik ill. egészíthetik ki ismeretanyaggal; a pedagógusok az oktatás során szabadon érvényesíthetik meggyőződésüket, világnézetüket. Az iskolai oktatás része lesz a művelődés egész életet átfogó folyamatának, s célja alkotó egyéniségek kialakítása, tehát elsősorban egyéniségközpontú, de helyet kap benne a hiteles és valódi közösségi nevelés is.

Ez a program négy évtized után ismét tág lehetőségeket nyit a keresztény egyházak előtt sajátos nevelési-művelődési céljaik megvalósítása terén, de egyúttal komoly kihívást is jelent számukra. A keresztény egyházak - isteni küldetésükre hivatkozva - mindig is igényelték maguk és tagjaik számára a jogot és szabadságot a keresztény szellemű nevelésre, s most ki kell alakítaniuk azokat a kereteket és formákat, amelyek között leghatékonyabban élhetnek e joggal. Ez alkalommal arra keressük a választ, hogy milyen jellegű legyen kereszténység és műveltség viszonya, milyen műveltségesezménynek illetve nevelési célnak a megvalósítására törekedjenek a létesítendő katolikus és protestáns iskolák.

Kereszténység és műveltség viszonyáról, a keresztény műveltség-eszményről lévén szó - talán nem lesz haszontalan, ha először elmondom, hogy milyen értelemben használnám a to-

vábbiakban egyfelől a műveltség, másfelől a kereszténység fogalmát.

A "műveltség, művelődés, kultúra" szócsalád jelent egyfelől emberi tevékenységet: javak és értékek létrehozását, elsajátítását, továbbfejlesztését, illetve az emberi személyiség kialakítását - másrészt ennek a tevékenységnek az eredményét. E két aspektus egymástól nem választható el. A művelődés szóval jelzett tevékenység alánya mindig az ember, akár közösségekben (egy bizonyos társadalom, emberiség), akár egyénileg. Tárgya pedig az egész teremtett világ (környezet, anyag, természet), beleértve magát az embert is.

A műveltség mindig értékek megvalósulása is, elsősorban a négy alapértéké: igazság, szépség, jószág, szentség. Mivel ezek az értékek abszolútak és transzcendensek, a földi valóságban mindig tökéletlenül valósulnak meg, ezért beszélhetünk a kultúráról, mint eszményről, megvalósítandó célról, feladatról, amelyet a keresztény szemlélet szerint Isten tűzött az ember elé.

A keresztény műveltségesezmény lényeges vonása tehát - szemben az anyagi kultúrát, a természet feletti uralmat egyoldalúan hangsúlyozó modern profán (vagy inkább szekularizált) műveltségesezménnyel - a kultúra fogalmának teljesebb, totális, az emberi alkotások és viszonylatok teljességét magában foglaló értelmezése: "A kultúra szó általános értelemben véve mindazt jelenti, amivel a maga sokféle szellemi és testi képességét kibontakoztatja, kiműveli az ember". A kultúra területe pedig felöleli a tudomány, a technika, a gazdaság, a jog, az állam, a művészet és az erkölcsi élet mellett a vallást is, mint az értékek sajátos vilá-

gát. A kultúra központjában mindig az ember áll: önmagában és a rajta kívüli valósághoz való viszonyában. Éppen ezért a keresztény műveltségesezmény alapvető meghatározója a keresztény emberkép, vagyis az a koncepció, amelyet az emberről és a világban elfoglalt helyéről a kinyilatkoztatás alapján alkot.

A keresztény ember és a műveltség viszonyának megértése szempontjából fontos azt is tisztázni, hogyan értelmezzük a kereszténységet. A kereszténység nem olyan értelemben vallás, mint a világ többi vallásai, hanem olyan viszony Isten és ember között, amelyet Isten maga hozott létre. A kereszténység személyes aktus, válasz Istennek az ember felé forduló, őt megszólító magatartására, s mint ilyen "az egész embert érinti, annak egész valóságában és világában." - "A kereszténység nem kizárólag a vallás sajátos világában valósul meg, azaz az életnek abban a külön szektorában, ahol szertartások, törvények és hittelemek szabályozzák az ember viszonyát Istenhez, hanem a kereszténység megvalósul a valóság minden síkján." Rahne szerint "A keresztény ember számára végül is egész egzisztenciáját jelenti a kereszténység". Sfik Sándor ezt már a "zsinatelőtti" korban, 50 évvel ezelőtt egyértelműen megfogalmazta: "A katolicizmus életforma, és pedig az egész életnek formája, amely az egész valóságot átöleli, alakítani, betölteni, átélkesíteni igyekszik. Világfelfogás, amelyben benne van minden, ami embernek hozzáférhető; ...amely mindent - külső és belső valóságot - a Krisztus képére akar átformálni."

Katus László

Emmanuelle és a geometria

Emmanuelle Arsan: *Emmanuelle*
(Európa-MOKÉP, 247 old.)

Egy dologgal biztos, hogy nem lehet vádolni E.A. művét. Nem lehet azt mondani rá, hogy nyelvezete a köz számára érthetetlen. Aki elolvassa, rögtön tudni fogja miről van szó.

Emmanuelle, ez az érzéki fantaszta odaadja magát annak, aki először elébe toppan. (Majd annak, aki másodszor és így tovább...) De ne gondolja senki, hogy pénzért teszi, ezt a tempót kizárólag érzéki diktálják számára. A sors különös kegye folytán úgy született és nevelkedett, hogy nem tanult meg különbséget tenni. Tulajdonképpen egy kockával vagy egy négyzettel is közöstülne, ez éppolyan örömet szerezne neki, mint a gúla vagy a hasáb. Emmanuelle tehát egy fekete lyuk, aki mindent, mindenkit elnyel.

Am ez még csak a mese kezdete, mert mit ad isten, a hölgy egyszercsak embe-
rre akad. Megjelenik Mario, a fürge varázsló, aki fölvilágosítja, vagy inkább tudatosítja benne a geometrikus-szex szabályait.

Az évszázad erotikus regényének nevezett tákolmányban ekkor felsoroltatnak az erotika törvényei. Első és egyben meglepő: a szokatlanság törvénye. Második az asszimetria szükségessége (a páros mindig banális). Harmadik a szám törvénye (értsd sokféleség és korlátozás nélküliség: trió, kvintett, szeptett stb). Végül az exkluzivitást igénylő szituáció törvénye az ami szigorúan betartandó.

Természetesen nem marad el az eszmei mondanivaló sem, mert aki mindezt művészi fokon realizálni képes az már-már felsőbbrendű ember, és övé a felsőbbrendű élet is.

Ami pedig az olvasót illeti, műlvezet helyett ezúttal be kell érnie a gyárilag előállított mű-élvezettel. Annál is inkább, mert a pornográfának is megvannak a maga axiómái. Itt ugyanis - az euklideszi logikát megfordítva - az egész nem több, mint a része. Vagyis kevés.

Kovács Gábor

palette

Rovatszerkesztő: Schillinger Erzsébet

Örkény István tragédiája a PNSZ Stúdiószínpadán Forgatókönyv

Örkény István *Forgatókönyv* című drámája 1979-ben jelent meg először. Magyarországon a Vígszínház, a békéscsabai Jókai Színház és a veszprémi Petőfi Színház mutatta be. Láthatuk már Pécsen is a Pécsi Nyitott Színpad néhány éve játszott Örkény-trilógiában, Vincze János rendezésében. A mostani előadás ugyancsak az ő rendezése.

A *Forgatókönyv* minden politikai változás ellenére vagy éppen ezért megőrizte aktualitását, hiszen ábrázolásmódját tekintve nem allegorikus, nem egy konkrét történelmi eseményt mutat be, hanem szimbolikusan a magyar történelem egy ma sokat emlegetett korszakának összképét mutatja. Nemesak egy meghatározott dátumhoz (1949) és eseményhez kötődik (a darab 1979-ben a Rajk-per 30. évfordulóján jelent meg), hanem éppen olyan mértékben utal az 1950-53-as, az 1956-os avagy az 1958-as év történéseire, sőt mint tudjuk még későbbiekre is...

A darab egy képzeltbeli cirkusz porondján játszódik. A Mester jutalomjátékán vagyunk, mely véresen komoly játék

során a porond törvényszékké is alakulhat, ahol vallani kell. "(...) mielőtt egy filmet leforgatnának, előre megírják és betanulják a forgatókönyvet, még pedig úgy, hogy aztán rögtönözni vagy változtatni szigorúan tilos. Ilyen lesz az én vallomásom is. (...) - mondja a darab főhőse Barabás.

Örkény darabja nem kordokumentum, hanem művészi eszközökkel festett kép egy korról, amely sokat vétett az alapvető emberi jogok és a morális értékek ellen. Bármilyen volt és bármely irányba változik a politikai élet, ezek a bűnök az egyes emberek emlékezetében tovább élnek, de fontos, hogy egy társadalom merjen együttesen is emlékezni. Ezért kétségtelen Örkény darabjának mai időszerűsége.

A bemutató 1989. december 7-én lesz a Pécsi Nemzeti Színház stúdiószínházában.

Tér István felvétele a próbán készült. A képen Héjja Sándor, Füsti Molnár Éva és Oláh Zsuzsa.

Zalaegerszeg, Hevesi Sándor Színház műsora

Császár és komédiás - december 9-én, 12-én, 13-án

Svejk - december 8-án

Kopasz és a lágerkurva - december 11-én és 15-én

Scapin furfangjai - december 14-én

Zalai Táncegyüttes műsora - december 11-én

Keszthely, Színház klubterme, december 13-án 18 órakor

Festetics György szabadegyetem - Földrajzi tagozat

"Totemfaragó indiánok földjén" (pillanatképek Kanada és USA nyugati partvidékéről) - Előadó: Ipach Il-dikó geográfus

Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Ház, december 11-én 19 órakor

Csurka István: Házmestersirató - tragikomédia a Népszínház előadása Hevesi Sándor Művelődési Központ, december 12-én 19 órakor

Eder Vonósnégyes hangversenye Nagyatád, Gábor Andor Művelődési Központ, december 13-án 19 órakor

Csurka István: Házmestersirató - a Népszínház előadása

Balatonlelle, Vikár Béla Művelődési Ház, december 9-én 18 órakor

Luca-napi est - a Lelle és a Szelence néptáncegyüttesek műsora

Látrány, Művelődési ház, december 9-én 18 órakor

Körustalálkozó - a megyében élő Pávakörök és a Hagományörző együttesek kórusainak műsora

Kaposvár, Csiky Gergely Színház műsora

Hegedűs a háztetőn - december 8-án és 9-én

Betra von Kant keserű könnyei - december 8-án és 9-én - stúdióelőadás

Boldogtalanok - december 11-én és 13-án - stúdióelőadás

Szekszárd, Babits Mihály Művelődési Központ, december 11-én 18 órakor

Földrajzi szabadegyetem: Nápolytól Szicíliáig - előadó: dr. Juhász Árpád geológus

Babits Mihály Művelődési Központ, december 14-én 18 órakor

Hittörténeti szabadegyetem: Betlehem, Názáret, Genézaret vidéke. Jézus Palesztina földjén. Előadó: dr. Márkus Mihály hittörténész

Pártok Háza, december 9-én 10 órá-tól 17 óráig

A Kereszténydemokráta Néppárt egy napos Népfőiskolája - előadók a holland Kereszténydemokráta Néppárt szervezésében

Baja, József Antila Művelődési Központ, december 11-én 19 órakor

Cseh Tamás koncert

Stúdió mozi, december 13-án 18 órakor

Költészet Baján sorozatban bemutatkozik: Bodnits István

Délszláv klub, december 8-án 18 órakor

Író - olvasó találkozó Blazsetin István költővel

Komló, Színház- és Hangversenyterem, december 7-én 19 órakor

Ibsen: Peer Gynt - a veszprémi Petőfi Sándor Színház vendégjátéka, rendező: Paál István Jászai-díjas

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Pécs, Nemzeti Színház műsora

Bolha a fülbe - december 7-én, 8-án és 9-én

Nem félünk a farkastól - december 10-én

Kakukkfészek - december 12-én

A Trubadur - december 13-án

Cselédek - december 13-án - stúdiószínház

Forgatókönyv - december 7-én és 8-án - szobaszínház

JPTE TK kollégiuma, december 14-én 19 órakor

Zempléni magyar fejedelmi sírok - Lukács József felvidéki történész előadása

Nevelők Háza, december 14-én 15 órakor

A hunok nyomában Belső-Ázsiában (Kutatóút Kinában) - dr. Bárdi László előadása

Művészetek Háza, december 8-án 17 órakor

Szóváltás a HOLMI-ről - vendégek: Domokos Mátyás, Radnóti Sándor,

Réz Pál és Várady Szabolcs az új irodalmi folyóirat szerkesztői

Művészetek Háza, december 11-én 17 órakor

Horváth Márton üvegtervező iparművész kiállítása

Művészetek Háza, december 11-én este fél 8 órakor

A szépség huligánja - Ladányi est

Művészetek Háza, december 12-én 17 órakor

Színházi beszélgetések - Albee: Nem félünk a farkastól c. drámájának

pszichológiai vonatkozásairól dr. Erőss Ferenc szociálpszichológus

tart bevezető előadást

Művészetek Háza, december 13-án este fél 8 órakor

Jaap Blonk és a BABA OEMF avantgard estje - a holland művész és együttesének első magyarországi fellépése

Művészetek Háza, december 12-13-án

Közgyűteményi Tudományos Napok - történelmi konferencia

Pécsi Galéria, december 12-én, 19 órakor

"A Pince" rendezvény - A Pécsi Galéria a kiállítások rendezése mellett

igyekszik olyan programokat is szervezni, melyekkel további közönséget

nyerhet meg kiállítások látogatására. A novemberben indult disco-sorozata

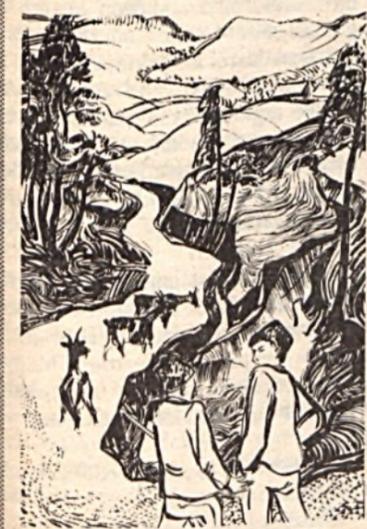
segítségével a fiatalok körében szeretné a Galéria nevét és tevékenységét

ismertebbé tenni.

TIT nyelviskola, december 8-án 18 órakor

Az MDF Gondolatkör tanácskozása

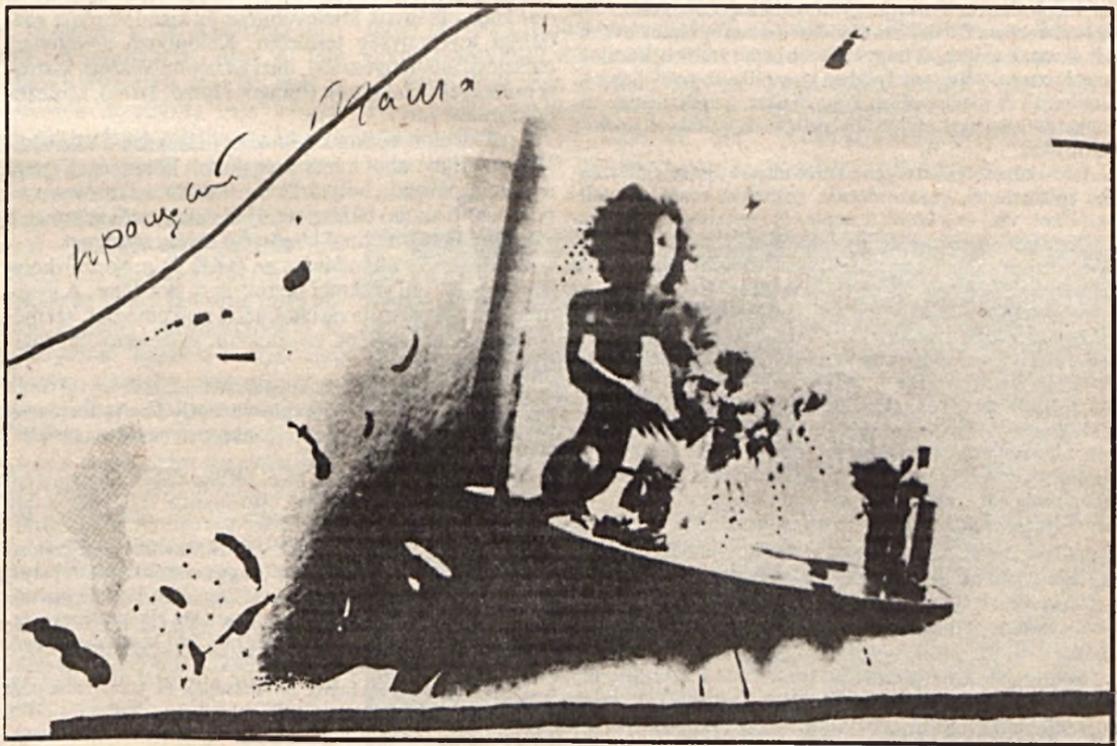
- Ideológia és politikai praxis

Az Erdélyi Művésztért Alapítvány 1988 márciusában jött létre, magánkezelésűre. Olyan embereket tömörít akik felelősséget éreznek a magyar kultúra megőrzéséért. A csatlakozók vállalták, hogy közreműködő tevékenységgel, vagy anyagiakkal támogatják a határainkon kívül rekedt, a Kárpát-medencében kisebbségi sorsba kényszerült nemzetársait. Elsősorban a szülőföldjükön, a mostoha életkörülmények között helytálló képző-, ipar-, és népművészeket ösztönöz további színvonalas, nemzeti azonosság-tudatunkat erősítő alkotásokra. Az Erdélyi Csillagok vándorkiállítás öt ilyen képzőművészeti mutat be. Antal Imre, Kádár T. Tibor, V. Kedei Zoltán, Márton Árpád, Páll Lajos kaposvári kiállítása Erdélyről beszél, s egyben tiltakozás Sütő András és Tócsa László üldöztetése miatt.

A kiállítás december 31-ig a Kaposvári Galériában látható.

Páll Lajos grafikája

A Pécsi Grafikai Műhely céljának és feladatainak megfelelően a grafika kézműves hagyományainak ápolására, művelésére hivatott, vagyis a mesterség alapvető fogásainak gyakorlására ad lehetőséget. A hagyományos módszereken kívül lehetőség van más megoldásokkal való ki-

sérletezésre is, felhasználva a modern nyomdatechnikai eljárásokat. Az immár nemzetközi hírű Műhely és a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-Dunántúli Szervezete kapcsolatai alapján az utóbbi 5 évben 50 hazai és külföldi ösztöndíjas dolgozott a Műhelyben. A december 8-

án megnyíló kiállítás válogatás az 1985-89 között született munkákból. A tárlat a pécsi Kiszaláriában és a Pécs Városi Könyvtár Várkonyi Nándor fiókkönyvtára kiszaláriájában tekinthető meg.

Popovy Valentyin Nyikolajevics alkotása

SZABAD LAP

Ezen az oldalon - a szerkesztőség álláspontjától függetlenül - tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Helyet adunk észrevételeknek, felhívásoknak is.

Lakásper a felsőházban A jogi normáknak megfelelően

Bár szerettük volna már lezárni a vitát, "időntúli szabadrúgásként" közöljük a gazdasági rendszert hozzászólását. [A szerk.]

A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Gazdasági Rendszere Panyik István és két társa bejelentése alapján folytatott vizsgálatot a LIÁSZ Lakásépítő Szövetkezet tevékenységével kapcsolatban 1987 évben.

A bejelentők szerint a szövetkezet vezetése az alkalmazott munkásokat "zsebből" fizette, az alvállalkozók tevékenysége ellenőrizhetetlen volt, anyagvásárlási szabálytalanságokat követtek el, mindezek eredményezték a költségek jelentős növekedését.

A jelzett körülményeket államigazgatási eljárás keretében az Adó- és

Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Baranya Megyei Igazgatóság illetékes szakosztályával párhuzamosan kivizsgáltuk.

A teljeskörű vizsgálat során több szabálytalanság megállapítására került sor, - ahogy ezt a bejelentők is jelezték -, azonban büntetőjogilag értékelhető visszaélés nem vált ismertté.

A szabálytalanságok ügyében az APEH az indokolt intézkedéseket - szabálysértési eljárás kezdeményezése - megtette.

Határozottan kijelenthetjük, hogy vizsgálatunkat a jogi normáknak megfelelően végeztük el, tevékenységünket nem befolyásolta az, hogy a szövetkezet tagjai között, - mint a cikk sugalmazza - "potentátók" voltak.

Kovács Jenő r.őrnagy
Gazdasági Rendszert mb. vezetője

Ólommérgezés

A kényelem ára: az egészség kára!

(Összefoglalás egészségügyi szaklapok alapján)

1./ A kipufogógázok legközismertebb hatása a gyerekek ólommérgezése. Közvetlen roszullétben is jelentkeznek, de hosszabb távon maradandó hatása: a gyermekek intelligenciaszintje alacsonyabb lesz.

2./ Felhőkben az ólom lerakódik a fokokban és a csontokban. Csökken a szervezet teherbíró és ellenálló képessége. Betegség esetén lassabban gyógyul, hajlamosabb szívódményekre, stb.

3./ Fokozza a dohányzás káros hatásait: a./ egyetlen szippantás kipufogógázban annyi rákkeltő anyag van, mint egy egész doboz cigarettában.

b./ orvosi tanulmányok alapján vonták le azt a következtetést, hogy a rákkeltő hatással azonos mindig egy anyag génekárosító hatása is.

c./ NSZK-ban végzett kísérletek alapján állapították meg (1982-ben), hogy fél óra

futás - autótól 500 m távolságon belül - azonos értékű fél óra folyamatos dohányzás CO² fogyasztásával. Aki az autóforgalomban fut, vagy sportol bármit - inkább árt az egészségének mint használ, mivel a fokozott keringés a károsító anyagokat juttatja el nagyobb mértékben a szövetekhez.

d./ A közhiedelem még ma is a virápor allergiát ismeri, illetve a dohányzás, és a bányamunka által okozottnak tartják a különböző légúti betegségeket. A valóságban ezek oka asztmáknál 50% -ban, bronchitisnél 27% -ban a kipufogógáz.

A gépjárművek további káros hatása a rezonancia és a zaj.

Keressünk együtt új műszaki megoldásokat!

Ólommentes benzint (a Skoda és a Polski Fiat kivételével) minden gépkocsiban használható!

Pécsi Zöld Kör

Sok hazugság és képmutatás után

Még most is kísért a múlt, még most is sokszor bizalmatlanok, félnek az emberek. Akit annyiszor félrevezettek, becsaptak, az már, ha igazat is mondanak neki, abban is kételkedik. Lehetünk-e annyi becsapottság, annyi félrevezettség után mégis, most az egyszer bizakodóak? Úgy érzem igen. Bízunk abban, hogy egyszer mégiscsak felülkerekedik a józan ész, a sok hazugság, képmutatás felett, végre mégiscsak az igazság győz.

Amíg a dolgozónak a választott, tanult szakmája mellett második- és harmadállást kell vállalnia, hogy a családját el tudja tartani, legalább a létminimum szintjén, addig hiába beszélünk igazi demokráciáról. Amíg vannak akik értelmes, hasznos munka nélkül is könnyen élnek, akiknek nem gond a mindennapi kenyér előteremtése, akiknek nem számít az állandóan emelkedő infláció, akik nem a végeláthatatlan, kimerítő túlórákból szerzik, vagy szereztek mesés vagyont, luxus villájukat, nyugati kocsijukat, addig nem mondhatjuk, hogy nálunk már minden rendben van. A hűrt már nem szabad tovább feszíteni...

Közeleg a választások ideje. Csak olyan vezetőket választhatunk, akik alkalmasak arra, hogy az országot ebből a nehéz, de azért nem reménytelen helyzetből kivethetik. Erdemes megszívlelni Lenin egyik mondatát, amely valahogy így szól: "Nem méltó a nép bizalmára az, aki az egyéni érdekeit a nép érdekei elé helyezi."

Molnár Ferenc
Hosszúhetény

Mire volt jó a népszavazás?

Tanulópenz

Az egész világra kiható "történelmi idők" élen jár hazánk. Budapest, Varsó, Moszkva, Berlin, Prága, Szófia talán a sorrend, de mindenképpen az "érmesek" közt foglalunk helyet. Ezt meg nem érezni, ezt szem elől téveszteni történelmi vakságban kell szenvedniük a pártok és vezetők némelyikének. A civakodás, a kicsinyes torzsalkodás, amely kezdődött a kisgazdapártban, majd folytatódott a szociáldemokráciánál, s betetőződött az MDF-nek a vele egy csónakban evező SZDSZ-szel vívott csatájában, évszázados magyar betegségre utal. Következménye a tömegek kiábrándulása, megzavarodása. Előbbi kettőnél az idősebb korosztály néhány alakjának nem is a hatalom-, inkább a pozícióvágya, önmotogatója. Ahelyett, hogy örültek volna a nyomokban jelentkező fiatalok lendületének, felszínre jutásának, megosztották erőiket. Örült s egyben ámuldozott is az ország: honnan ez a sok ifjú tehetség? Íme, a letűnt korszak egyik súlyos vetke: elnyomta, nem engedte szóhoz jutni a jellemükön fogva is kiváló tehetségeket. Mert érvényesülésük érdekében nem voltak kétszínűek, köpönyegforgatók -, veszni hagyták őket.

A bojkott megbontotta az ellenzék egységét, gyengítette erejét. Kéjjel dörzsölhette kezét a Münnich Ferenc Társaság és a többi nemzetrontó cselélek -, hogy azon szóhasználatlál él-

jek, melyet e népség kivénhedt tagjai oly sűrűn használtak az elmúlt negyven év alatt.

Amikor éppenséggel fel kellene ebreszteni, felrázni népünket a közöny, a közömbösség, a "nekem mindegy" tespedtségéből! Ahelyett, hogy azzal biztatták volna a szavazókat: menj, szavazz, cselekedj, mondd ki véleményed, kezdedben a jövőd, élj a lehetőséggel, nem kell félned, rajtad is múlik! A szavazási bojkott nem csupán súlyos bűn, vétek -, ez már hiba volt.

Az sem hagyható szó nélkül, hogy Pest a vidék megkérdése nélkül hátrahagyta a bojkott mellett. Róluk is döntött -, nélkülük. Nem csoda, hogy több körzet tiltakozott, még többen megtagadták az engedelmességet.

Sokba került? Szükség volt rá, mert kiderült, mennyire nem tudták zökkenő- és hibamentesen egyértelműen megszervezni s politikai kultúrával bíróan lebonyolítani. Tanulópenz volt az elkövetkező választásokhoz, keresve a még nem talált jó választási bizottsági titkárt is.

S ma ott tartunk, hogy e vizsály és megtorpanás következtében előbbre tartanak a keletnémetek s a csehek.

Bel- és külpolitikában egyaránt csak is az ellenzék erők összefogása segít, visz előre bennünket.

Kadosa Árpád
Esztergom

A Keresztény- demokrata Néppárt

országos főtitkára, Dr. Ugrin Emese tart előadást december 10-én este 6 órakor a pécsi "Pius" templom hitoktató termében. Hétfőn délután 5 órakor pedig a Dischka Gy. u. 2. sz. alatt tart gyűlést. A KDNP Szervezőbizottsága mindkét eseményre szívesen várja az érdeklődőket.

Pályázati felhívás

Néphagyományra épülő falusi közösségek létrehozására

Az utóbbi évtizedek gazdasági-társadalmi átalakulása, a közigazgatás és művelődésirányítás központosító intézkedéseinek hatására különösen a kisebb települések, falvak közösségi és társadalmi élete, az emberek egymásközi kapcsolata elsorvadt. Az emberekben, fiatalokban és idősebbekben egyaránt továbbra is él annak az igénye, hogy szülők baráti körök, közösségeket hozzanak létre, amelyekben kicserélhetik gondolataikat, feltárhathatják és megbeszélhetik gondolataikat, megoszthatják bánatukat és örömeiket, együtt ünnepelhetnek, szórakozhatnak és játszhatnak.

A falusi közösségeket régen a közös munka (összesegítés, kaláka építkezésnél, búzahordásnál, szüretkor, fonókban, tollfosztáskor, stb.) és a közös ünneplés és szertartások (jeles napok szokásai, vallásos megmozdulások, lakodalom, keresztelés, temetés, stb.) hozták létre. Ezek az alkalmak egyben módot adtak a műveltség hagyományainak továbbadására és elsajátítására, az érzelmek és indulatok művészi kifejezésére, az alkalmakhoz kapcsolódó szokásokban és költészetben művészi élményekre, egymás megismerésére és érzelmi kapcsolatok kialakítására.

Csak közös munka és szertartás, közös művészi tevékenység és élmény, közös ragaszkodás és felelősségvállalás teremthet ma is közösséget, közösséghez tartozás-tudatot, hogy az egyén tartozik valahová, valahol értékelik és számítanak rá, valahol otthon van a világban.

Területek és formák közösségek teremtésére:

1/ A falu múltját, történetét és néphagyományait feltáró, összegyűjtő munka: szakkörök létesítése, népfőiskola szervezése e témákból. Az összegyűjtött adatok, tárgyi és iratanyag közreadása, kiállítása, hozzáférhetővé tétele.

2/ A falu önkormányzata régi formáinak felállítása, utcaelső, tizedes, legénybíró, kezes: bíró, esküdtek, hadnagy stb., akik a formális eljárással azonosak is lehetnek, de megszervezik a falu közterületeinek, utcáinak, tereinek, a sportpályának, temetőnek, a határbeli utak, hidak, legelő, kutak, források kitisztítását, rendbetételét: fákat, virágokat oltanak, ültetnek, nemesítnek.

3/ A fiatalságot különböző korosztályok és nemek szerint is tömörítő szervezetek, amelyek önkormányzatot állítanak fel, szervezik a játékot, táncot, népszokásokat, ünnepeket, gondoskodnak a fiatalság rendszeres, művé-

szi igényű találkozásairól és művészeti csoportjainak programjairól: tánctanulás, színjátszás, ének, népszokások felelevenítése, stb.

4/ Hagyományok felelevenítése és kísérletezés a gazdasági tevékenység területén. Különböző növénytermesztési, állattenyésztési, házi és népművészeti, kisipari műhelyek, szakkörök (faragó, himző, szövő, kosárfonó, fazekas, stb.)

A pályázaton azoknak a kistelepüléseknek a részvételét javasoljuk, ahol a már megalakult közösségek (népi együttes, pávakör, helytörténeti szakkör, kézműves csoport, népfőiskola) bázisai, felújítói, szervezői lehetnek a település egészét érintő közösségi tevékenységnek.

A pályázatok elbírálására az OKK és a Népfőiskolai Társaság ötagú szakmai bizottságot hoz létre. A szakmai bizottság tesz javaslatot azon szakemberek személyére, akik kutatóként, előadóként, tanácsadóként segítik a munkát.

A pályázók igényelhetnek szakmai segítséget és anyagi támogatást. Az anyagi segítség meghatározott, a fent említett tevékenységek (berendezés, viselet, hangszer, nyersanyagvásárlás) előmozdítására szolgál.

Pályázni a tevékenységek, illetve elképzelések programszerű leírásával kell. A pályázatnak tartalmaznia kell, hogy a terv megvalósítása hogyan érinti a település egészét. Megvalósításában kik, milyen módon vesznek részt, valamint a megvalósítást felelősséget vállaló vezető, vagy vezetőik nevét. A pályázaton nemcsak az új vagy újjáéledő szervezeti keretek kialakításának szándékait vagy az erre vonatkozó elképzeléseket értékeljük, hanem elsősorban a már működő közösségek tevékenységének megújulását. A település egészét érintő kulturális és gazdasági hagyományok felújításának és alkalmazásának szándékait kívánjuk ösztönözni.

Figyelembe vesszük, hogy a közösség milyen felkészültséggel és helyi támogatással rendelkezik elképzelései megvalósításához.

A pályázat meghirdetői: Művelődési Minisztérium Közművelődési Főosztály, Országos Közművelődési Központ Módszertani Intézete, Magyar Népfőiskolai Társaság

Lebonyolítója: OKKMI Tánc- és Zenei Osztálya Pf. 33. 1251. Budapest

A pályázatokat 1990. március 1-ig kell a fenti címen benyújtani.

Alapítvány a leki betegekért

Katasztrófális feltételek Somogyban

Somogy megyében a lelki betegek, szenvedélybetegek gyógyításának feltételei katasztrófálisan rosszak. A megyei kórház pszichiátriai osztályán a betegek elhelyezése emberhez méltatlan körülmények között, omladozó épületben, hodályszerű körtermekbe zsúfolva, az elemi higiénés elvárások hiányos biztosításával történik. Eltérő mértékben ugyan, de a megye mind-egyik pszichiátriai intézményében szükség lenne a körülmények javítására, a szakemberek számának növelésére. Ma Somogy megyében a lelki betegek zöme egyáltalán nem kaphat segítséget, mert nincs kihez fordulnia, legfeljebb a legrászorultabbak juthatnak a legszükségesebb segítséghez, de általában olyan körülmények között, ami gyógyulásukat inkább hátráltatja. A még fontosabb feladatra, a betegségek megelőzésére alig marad energia, és nagyon kevés a javult-gyógyult betegek nem kis gondot jelentő társadalomba való visszailleszkedésének segítésére is.

A már ma is égető, helyenként csöddel fenyegető helyzet javítása csak központi forrásokból elképzelhetetlen. E gondok enyhítésére HARMÓNIA néven alapítványt szervezünk. Az alapítvány segítségével szeretnénk megteremteni a feltételeit annak, hogy Somogyban a lelki betegek megkaphassák a gyógyulásukhoz szükséges segítséget, és ne a többszörösen hátrányos helyzetűek, rokkant-

ak, magukra maradtak körébe kerüljenek.

Kérjük mindazok segítségét, akik közérdekű, humánus céljainkkal azonosulni tudnak, és ezért áldozni is képesek. Különösen a Somogy megyéhez bármilyen oknál fogva kötődő, somogyi származású polgártársaink támogatására számítunk. A legcsekélyebb segítség is sokat jelenthet egy-egy szenvedőnek!

Az alapítvány javára szánt adományokat az "OKHB RT., Kaposvár, 390-97510-7179, HARMÓNIA Alapítvány" számlájára lehet befizetni. A befizetett összeg az adóalapból levonható. A rendelkezésre álló összeg felhasználásáról a zömében alapító tagokból álló kuratórium dönt, és a felhasználásról a sajtó útján évente tájékoztatjuk a nyilvánosságot is. Aki alapító tagként kíván csatlakozni, ennek feltételeiről részletes tájékoztatást kaphat dr. Boldizsár Ferenc ov. főorvostól (Megyei Kórház, Pszichiátriai Osztály, Kaposvár, Pf. 12., 7401; tel.: (82) 11-511(318)

Az alapító ülést, amely az alapító okiratot elfogadja és a kuratóriumot megválasztja, 1989. december 14-én 14 órakor tartjuk Kaposváron a Megyei Kórház kultúrtermében, erre minden támogatót, érdeklődőt szeretettel várunk.

Segítsen Ön is a szenvedőknek, elesetteknek!

Támogassa a HARMÓNIA alapítványt!

SZABAD LAP Egy nyílt levél margójára

Jandó Béla jogsérelmeihez hozzáfűzni valóm nincs, mivel a jog nem az én hatásköröm. Bár a 22 év együttélésünk eseményeit én egész másképpen életem át, mint ő.

Rám a kötelesség gyakorlata volt állandóan érvényben, amit Jandó Béla legfeljebb csak rémálmaiból ismer. Utalok itt arra, hogy 44. életévét betöltve 10 év igazolt munkaviszonnyal rendelkeznek.

Így kedve és ideje bőven lévén ráért bírósági periratokat gyártani, ami nemcsak tartalomra, de kilóra mérve is figyelemre méltó két évtized távlatában. Jogainak ilyen nagymértékű ismertetését, figyelmen kívül hagyva, hogy 1988. március 15-én törvényesen elváltunk, az azóta már kifosztott és szemétdombbá változtatott lakás az ő otthona, két bírósági ítélettel szemben. Neki joga van élősökködni volt családján. Ingyen lakni abban a lakásban amit 1987. január 1. hivatalos különélésünk óta az asszisztensi munkabéreből egyedül tartok fenn, egy tanácsi bérházban. Béréhez-rezsijéhez egyetlen fillérral sem járul hozzá, sőt a rendbentartását is csak akadályozza. Ilyen körülmények között én vagyok ágyrajáró az általam fenntartott lakásban.

Középre állított kölcsönkapott heverő (egyéb hely híján) és egész éjszaka működő tv mellett, nyugiatók rendszeres szedésével próbálok regenerálódni, hogy másnap is el tudjam látni a munkámat. A hétvégéket itthon töltő fiamnak is ezt az otthon tudom biztosítani. Tehát amíg az én energiám tart, addig Jandó Béla háborítatlanul kutathatja a kibúvókat a paragrafusok labirintusában, fellebbezések sorozatával biztosítva saját ingyenevését és lakhatását.

Befejezésül egy kérdés marad: Hol az emberi türeklenség hatása? volt Jandó Béláné Fejlesztés Margit rendelő int. asszisztens Páfrány u. 17.

(Válasz Jandó Béla levelére, A Helyzet 1989. december 2.)

Műhelyvásár vételkényszerrel

Boczán Béla pécsi hangszerész hajlott korát meghazudtoló indulattal méltatlankodik a hivatalos papír felett. Nem levél, nem üzenet, csak egy ultimátum három stencillapon. Az állami ingatlanokat értékesítő vállalat kilencven napot hagy a válaszra. Hogy hajlandó-e a címzett három évtizede bérelt műhelyét egymillió százkilencvenezer forintért megvenni. Mert nemcsak pluralizmus van, hanem reprivatizáció is. Az egykor államosított tulajdont most magánkézbe adják. Persze jó pénzért. S néha éppen azoknak, akiktől annakidején elvették.

A Kossuth Lajos utca 52. alatti műhely forgalmi értékét az ingatlankezelő hites szakértői egymillió hétszáz ezer forintra becsülték. Az értéket növelő ("belvárosi fekvés, jó megközelíthetőség") valamint csökkentő ("falain repedések, beázások") tényezők egybevetése után - tekintettel a teljeskörű felújítás huszonöt éves hiányára - végül hetven százalékos érték kategóriába sorolták. Elég befizetni százötvenkilenc ezer forintot (a megállapított ár tíz százalékát) és még kétszázkilencvenhétezer-öttszázat

árára. Azután már csupán havi négyezer-egyszázhuszonnégy forint a törlesztés. Harmincöt éven át. Készpénzfizetés esetén negyven százalékos kedvezmény jár, azaz "csak" hétszázhatvanegyszer forintba kerül a tizenhét négyzetméter alapterületű lyuk. Háromszor öt és fél méter. Nem nagyobb a panellakások "nagy" szobájánál. A hivatalos papír huszonkilenc négyzetméter ír, mivel a pallókból összerótt, szüette "galériát" is beszámítja. Nem törődve azzal, hogy természetesebb ember ott már nemigen tudna felegyenesedni. A mester szerencsésére nem természetes, szerencsétlenségére viszont hangszerész. Amiből nem könnyű megélni manapság. Mert rég elhagyott minket a muzsikáló kedvünk. Pedig a műhely falán lógó viola da gambaért ötezer márkát is megadnának napnyugati országokban. Miféleképp már a közönséges hegedűt se nagyon keresik.

Boczán mester úgy érzi, az állam rajta igyekszik behajtani negyven év

adósságát. Az elhanyagolt épület pin-céjét mutatja: a rogyadozó boltív megdőlt támfalát támgerenda támasztja - egyelőre segéd támaszték nélkül -, a padozat állandóan süllyed. Az idős hangszerész már sok talicska földet hordott a makacsul mélyülő gödörbe. Pedig nemcsak homlokzatrekonstrukció volt itt, hanem pinceprogram is. Milliárdokat költöttek a belváros alatt kanyargó járatok megerősítésére. A szakértők persze nem mentek le, csak a műhelyt mérték meg, szorozták, s jött a levél. Négyzetmétere hatvanezer. A tamburából, amit száz munkóra alatt készített el, tizenkettőt kellene adnia minden négyzetméterért. Áfa-visszatérítést nem kérhet, mert nem jelentette be ezirányú igényét. Okkal. A különleges anyagokról, csavarokról, hűrokról nemigen adnak számlát a "szállítók", örül ha kap néha. A legjobb hangszerfa Erdélyben terem, de már évek óta nem is látott olyat. S hogy is lehetne

egy hegedűjavítás anyagszükségletét tetelesen igazolni? A szép hangot nem köbméterrel vagy tonnával mérik.

A ház megvételét maguk a bérlők kezdeményezték, mert úgy hírtelt, a tanács kedvezményes feltételekkel bocsátja áruba. A szomszédos üzlethelyiségeért, amely száz éve órásműhely, másfélmillióért, a divatáru üzletért egyet. Az utóbbiban álmennyezetet tart a használhatatlan "galéria". Bérlője nemrégiben licitál szerzett jogot a háromszáznegyvenezer forintos használatba vételi díj kifizetésére. Az összeget nem számítják le a vételárból. A bérlők attól tartanak, hogy az adásvételi szerződés esetleges aláírásával ismeretlen gondok özönét zúdítják magukra. Rájuk hárulna például a halaszthatatlan felújítás minden költsége.

Az ingatlankezelő illetékes vezetője szabadságon, kollégánjé mereven

elutasít: kérdezzük a városi tanácsot. A probléma szakembere félreértés folytán "baráti tanácsot" ad: forduljanak a bérlők az ingatlankezelőhöz ellenőrző szakértői becslésért - saját költségükre. Figyelmeztet is, hogy a PIK értékbecslései eddig helytállóknak bizonyultak, az ellenőrző szakértés többnyire magasabbra taksálta az ingatlant, igaz, őket a megállapított érték után járó illeték ösztönzi. Elismeri, borsos vételárat kérnek a nem lakás célú bérleményekért, de a piaci viszonyok ugye... A kör bezárult.

Hogy az iparosok mit tegyenek, ha képtelenek megvásárolni műhelyüket, még nem tudni. A jogszabály szerint azonos komfortfokozatú bérleményt kell felajánlani számukra. Ha lesz még olyan a reprivatizálási kampány után. Addig is: éljenek a vállalkozók! Ha eddig ki nem halnak.

Káplár László
Cseri László felvétele

Tartsd el magad - ha van miből?

Pénzügyminisztérium - kontra Faluszövetség

A Baranya Megyei Faluszövetség pécsváradi közgyűlését kemény vita koronázta meg. A fórum tárgya a tanács pénzügyi szabályozás tervezett reformja volt. Nem titkolt célja a reform szembesítése a falvak érdekeivel, ezek nyílt közvetítésére mind a nyilvánosság, mind a kormányzat felé.

Aligha a probléma csekély súlyát jelzi, hogy a vitát jelenlétével sem a meghívott Békési pénzügyminiszter, sem a BM meghívottja nem tisztelte meg.

A PM részéről dr. Varga Sándor főosztályvezető-helyettes jelent meg, s ismertette a szabályozás elveit. A költségvetési reform célja, hangsúlyozta, hogy végre szétválassza az állami és a piaci finanszírozás területeit, a "felülről" történő elosztást gazdasági automatizmusokon alapuló szisztémával váltva fel. Ám, mint köztudott, a szándékok korlátokba ütköznek. Például: az államkassza máról holnapra sem a kiadásait, sem a támogatásait jelentősen nem csökkentheti. 1990 amolyan híd, az átmenet nem zökkenőmentes időszak lesz.

Alapelve, hogy a saját, helyi jövedelemnek differenciáló, míg az állami támogatásoknak szabályozó szerepe legyen.

A koncepció egyik pillére: az azonos lélekszámú települések azonos mértékű támogatása, a fejkvóta rendszer. Ezt, a hátrányos helyzetű aprófalvak érdekében, egy, lélekszámtól független alaptámogatás egészíti ki. Az új rendszer emellett bizonyos intézmé-

nyeket - diákotthont, szociális otthont, színházat stb. - fenntartó városok, községek számára külön támogatást biztosít. A rendszer másik összetevője a cél-támogatás - enélkül, pusztán helyi forrásokból nagyobb beruházások nem képezhetők. A szabályozás legvitatottabb eleme a helyi bevétel. Fő forrása, a személyi jövedelemadó mértéke ugyanis településtípusonként különböző, Budapesten a falusi átlag sokszorososa. Vannak falvak, ahol ilyen adóbevétele nem vagy alig képződik, mert a lakosság elsősorban nem bérből-fizetésből él. Ez - az önkormányzat döntése alapján - kompenzálható különféle helyi adókkal. Ami azonban nyilván nem elég. Felmerült a magas adóbevétele egy részének elvonása, ám e megoldást végül elvetették. A személyi jövedelemadót teljes egészében helyben használhatják fel; nem a többletet kell elvonni, hanem a hiányt (valószínűleg az átlagszint 60 százaléka erejéig) központi forrásokból pótolni.

A tervek szerint 1990-ben a céltámogatás még nem lép életbe. Ugyanakkor a kormányzat az átmenet megkönnyítésére 17 milliárd forintot szán. Mindent összefoglalva elmondható: sikerült olyan szabályozást kialakítani, amely lerakja az önkormányzati törvény működőképességének anyagi, pénzügyi alapjait - vélte az előadó.

Nem így a hallgatóság. A számos vitázó egyike kerekén kimondta: a pénzügyi kormányzat kihúzza a leendő önkormányzatok alól a talajt. A szövetség

megyei elnöke, Wekler Ferenc a történelmi előzményekre hivatkozva vitatta az "önellátás" elvét. A falu mai helyzetéért, hangsúlyozta, nem a falu felelős. Elsorvasztása árán jött létre az úgynevezett szocialista ipar. Milyen jogon követelhető tőle most, hogy a versenypályán onnan startoljon, ahová visszavetette a kizsákmányolást? Leninvárost, Komlót faluból fejlesztették várossá: jövedelemadó-szintjük ma évi 10-12 ezer forint/fő. Milyen erkölcsi alapon ítéltető a falu arra, hogy ennek tört részéből "gazdálkodjék"? És hogy pályázhat "egyenlő eséllyel" egy beruházásra a szegény, infrastruktúra-hiányos Óbánya, Apátvarasd és a többiek? Mindemellett nem számol a szabályozás a nemzetiségi jogokkal sem, melyek érvényesítése - például a külön iskolák fenntartása - plusz pénzbe kerül. Az egyetlen igazságos szabályozás alapja a mindenkit, bárhol élő állampolgárt megillető juttatások számbavétele, az ivóvíztől az egészségügyi ellátáson keresztül a közoktatásig. Először ezeket kell mindenkinek biztosítani. Ha nincs más mód, akár a másból felhalmozott többlet terhére.

Mások is kifejtették, hogy egyenlőtlen helyzetűekre nem alkalmazhatók azonos mércék. Ez nem esélyegyenlőséget, hanem további előnyöket s hátrányokat szül. Elsősorban az eddig is kifosztottak még teljesebb tönkretételét. Hetvehelyen például, mint az ottani tanácselnök elmondta, személyi jövedelemadó gyakorlatilag nem folyik

be, ugyanakkor a lakosságot helyi adókkal sem lehet sújtani. Mivel pedig nincs út, nincs telefon, nincs infrastruktúra: nem lehet vállalkozni sem.

Többen tiltakoztak az ellen, hogy az állam a lakosság által közcélra összeadott pénzre AFÁ-t rójon ki. Ma ugyanis, bármilyen hihetetlen, ez a "szabály".

Az én koldusom...

... sétálóutca napsütötte oldalán ücsörgött már nyolevanhét telén is. Amikor még - intőmenyesen - mindenki hitt a szocialista humanizmus "önműködő" gépezetében. És karácsony közeledtével ki-ki hol elnéző sajnálkozással, hol félrenéző nemtörődomséggel ejtette adományát az összezsúrt marokba.

Az én koldusom elegáns bevásárlóutca kövén nyújtóztatta bűna lábait. Várta az aprócsót, de Szent Péter esemőjét is elfogadta volna. Lehet, hogy cigány volt, de az is lehet, hogy csak félig. Bár ennek említése akkoriban, a rasszizmus újbóli elénkülését tusoló szociológusok haragját és "sokoldalú" értekezését hozta fenyegetésként.

Az én koldusom már 87-ben jelezte, amit 89-re nem mertünk hinni. Nem annyira létével, mint inkább fogadattásával: a természetes, fásult nemtörődömség bizonyításával. S talán ez volt okozója, hogy csak 89-ben mertem az ülő mellé térdelni néhány szóra.

— *Elnézést, nem zavarom?* Ezt kérdeztem elsőként, tapintatlanul.

— *Mit akar, nem szégyenli magát itt?* - válaszolt, mintha standján álló prostiuált ültetett rontanám.

— *Kicsoda maga, miért jött ide?* Ekkora fiam van - folytatta kinyújtott jobb kezét térdére csapva. Körbenézett és gyér forgalom lévén csak a fotókat készítő munkatársannak ígért egy kiadós szájbakópest.

— *Miért ül itt?* - tettem fel a lehető legrosszabb kérdést.

— *Pénzért* - kaptam gúnyos mosollyal választ a sebtében szedelőzködő asszonytól.

Talán már menet közben hangzott el a "mentőkérdés":

— *Segíthetek valamit?* S jött a viszontkérdés.

— *Van egy húszasod?*

-vic-

Tekintse meg az

S
Modell

kollekciónját.

Választéka káprázatos!

Cím: Pécs, Rákóczi út 35-37

PLAYBOY '89

video magazin

és még
több mint

500 féle
műsor

videokazettán

kölcsönözhető

FÉNYPONT VIDEOCENTER

Pécs Rókus u.3/a
0-24^h

**A DÉL-DUNÁNTÚLI
KÖRNYEZETVÉDELMI
ÉS VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG**

pályázatot hirdet

*környezetvédelmi igazgatóhelyettesi
munkakör betöltésére.*

*A megbízás határozott időre szól,
a munkakör 1990. II. 1-től tölthető be,
bérezés megegyezés szerint.*

Pályázati feltételek:

*szakirányú egyetemi végzettség
+ környezetvédelmi szakmérnöki képesít-
és, 5 év szakmai és 3 év vezetői gyakor-
lat*

*A pályázatok beadási határideje:
1989. XII. 31.*

*A pályázatokat a KÖVIZIG Pécs
Személyzeti Osztályára
(Pécs, Köztársaság tér 7.)
kérjük benyújtani, ahol részletes
felvilágosítást az osztályvezető ad.*

Járt már a SZOE-ban?

Tekintse meg üzletünket,
nyugati termékek, egyedi darabok
FORINTERT!

Mindig változó árukészlet!
Pillanatnyi ajánlat: egyedi bébi ruhák,
Barbie babák,
férfi női Izlandi kötött pulóverek.
Pécs, Kossuth Lajos u. 5. az udvarban

Családi ház, új, kétszintes
160 négyzetméteres,
270 négyzögöl gyönyörű fekvésű
megművelt szőlővel eladó.
Vidéki csere is érdekel,
10-15 km-es Pécs környéke.
Érdeklődni: 72-29-293-as telefonon

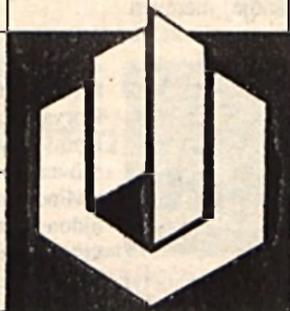
Balatonszemesen
nagymeretű vízparti
nyaraló 600 négyszög-
göl parkosított tel-
ken, melléképülettel
eladó. Vári Ferenc,
Balatonszemes, Kől-
csey u. 2.

Kedvezményes
pezsngövásár a
"Szenátorban"

Pécs,
Sarohin út 36/1.

A "DIGITAL 29"
műszaki boltban
új és használt rá-
diók,
videók, CB-k
adás-vételével vá-
rom vásárlóimat.
7621 Pécs,
Sallai u.29.
Tel.: (72): 28-906

Lada Samara DX-s
spoileros 15000 km-t
futott eladó.
Érdeklődni nappal a
13-526, este a 41-911
telefonon.

"A Paksi Atomerőmű Vállalat értesíti a Kedves Olvasókat, hogy Bátaapáti, Kossuth Lajos u.2. szám alatt (előljárási épület) a lakossággal való közvetlen kapcsolattartást elősegítő

TÁJÉKOZTATÁSI IRODÁT létesített.

Az irodában megtekinthetők az Ófalu külterületére tervezett radioaktív hulladéktárolóval összefüggő információs anyagok, dokumentumok, az atomerőművel kapcsolatos ismeretterjesztő, tájékoztató videofilmek.

A Tájékoztatási Iroda minden kedden és pénteken 14.00 és 19.00 óra között várja a látogatókat, és a felmerülő kérdésekre az erőmű szakemberei válaszolnak.

Tisztelettel várunk minden kedves érdeklődőt.

PAKSI ATOMERŐMŰ VÁLLALAT

Az alábbi írás a szerző kiadás előtt álló szociográfiájából való. Lapunk külső munkatársa 1986-tól 1988-ig mintegy 30 dél-dunántúli pusztán kereste fel az egykori uradalmi cselédség még élő képviselőit. Arra volt kíváncsi, hová, mire, meddig jutottak a volt cselédek és utódaik. Milyen lehetőséget adott nekik, vagy mitől fosztotta meg őket a lakóhely: a puszta. Meddig s mire jutottak a munkában, a munkahelyen (az állami gazdaságok szervezeteiben) azok, akik egykor csupán parancsra cselekedtek?

Tél József apja cselédként kezdte, majd - nagyobb önállóságra vágyva - falusi pásztornak állt. Később, a harmincas években, négy gyerekkel, ismét elszegődött cselédnek. Részben a biztonságot kereste, részben számított rá, hogy felnövő gyermekei az uradalomban több-kevesebb napszámot is tudnak majd vállalni. Szerencséje volt: Csoboka mellett, Kislajosházán, emberséges bérlőt talált.

— Szibert József jó ember volt, megengedte például, hogy a saját földön nem vasárnap, hanem már szombaton kaszálhassunk. Mindent a gazda irányított; havonta egyszer érintkezett a nagyságos úrral, és önállóan intézte a kb. 450 holdas birtok dolgait. Nem tartotta be a konvencióban előírt egy tehenet, illetve egy anyakocát, egy évi szaporulatával; nagy volt a legelő, többet is elbírt. Ezenkívül kaptunk egy évben 16 mázsa gabonát - búzát vagy rozsot -, 12 méter fát, hasábfát, egy katasztrális hold földet, hozzá 200 négyzetméter területet, fél hold kaszálót, meg negyven pengő fertálypénzt, évi négy egyenlő részre osztva. Mindenféle mezeti munkát csináltunk; szántást, vetést, betakarítást. Hallottam meg olvastam is: máshol eléggé meg voltak a cselédek zsarolva. Lehet, hogy különleges helyzetben voltunk, nálunk ki lehetett bírni. A nagyságos úr ünnepnap se dolgoztatott, azt viszont megkövetelte, hogy nagyobb ünnepeken elmenjünk a templomba. És volt olyan munka, ami tetszett is; az aratásban például annyira együtt volt a fiataloság, úgy eltelt a nap, hogy észre se vettük. Negyvenötben apámék kaptak 15 kataszteri hold földet, ebben dolgoztunk. De nem sokáig. Apám meghalt 47-ben, és én nem szerettem csinálni. A földünk határos volt Csobokával, megismerkedtem az akkori igazgatóval; átadtam nekik a földet, de továbbra is ott laktam Lajosházán, mint földigénylő koromban. Állatok mellé kerültem; huszonkét évig gondoztam növendék üszöket egyfolytában.

Tél József a nővérel él együtt; egyikük sem alapított családot. Hogy dallamosan, tempósan rakja, illeszti egymáshoz szavait, áthallik belőlük valami ősi lejtés a régi magyar népdalokból, s még valami halvány "minden mindegy". Csak a szeme mosolyog ehhez: mit tehetnék, ha már ilyen cifra a világ?... Mondhatja is: a központosítás, az üzemszervezés korszerűsítése többször is utólréte.

— Aztán felszámolták Lajosházát; át kellett jönnöm ide. Azt, hogy onnan elkerültem, nem bánom, nem is reklámíthatok, hiszen ott se vizem, se villanyom nem volt. Egy hónapban egyszer láttam embert, s valahogy még óhajtottam is, hogy elkerüljek. Csak itt meg nem volt hely, el kellett jánom máshová, és mire visszajöttem, már itt is felszámolták a tehenészetet. Az állattenyésztést mindig jól fizették, de mikor emiatt át kellett mennem a növénytermesztésbe, a bérem 1300 forinttal kevesebb lett. 54 évesen - illetve, most már 60 vagyok, nemrég mentem nyugdíjba -, szóval, az utóbbi években ezt a munkát bizony már nem tudtam úgy megcsinálni, teljesítménybérre, mint 30 vagy 40 éves koromban. Negyven év után 3100 forint nyugdíjat kapok. Ebből harminchat évet ebben az egy gazdaságban dolgoztam le, de a nyugdíjhoz, sajnos, az utolsó három évet vettem alapul. Ehhez még hozzákereshetnék valamit, de hát hatvan éves vagyok. Megyek is, amíg bírok, minden nap. Együtt kaszálók a többiekkel, de csak 153 forintot kaphatok, ők meg 70-80 forinttal többet. Van, amelyiknél jobban és többet is bírok csinálni, ő

Mai puszták népe (2.)

"Csak azért, mert megöregedtem?!"

mégis megkap 230-at, 240-et. Gondolja el: hát nem furcsa? Ez azért van, mert csak éjjeliőrként vagy hogyan szerepeltetik itt a nyugdíjast a gazdaságnál. Magamban mondtam is: most miért büntetnek? Csak azért, mert megöregedtem?

— Az átszervezések termelési szempontból talán jogosak voltak, de mi itt néhányan becsapottnak érezzük magunkat. Mert vagy egyáltalán nem kérdeztek meg bennünket, hogy mit szólnunk hozzá, vagy ha megkérdeztek, amit ígértek, nem lett igaz. Megígérték, hogy a keresetünk nem lesz kevesebb, s nemhogy kevesebb lett, de van, akinek a felére csökkent. A felére! Olyan embereknek, családfenntartóknak, akiknek már csak egy-két éve van a nyugdíjig. Nyitnunk többel is beszélhet, de akad olyan is, aki elkölözött például Sumonyba. Sok nő volt itt a tehenészetben, ezért mentek el ők is, a legtöbb Pécsre, a baromfifeldolgozóhoz, mások meg Szentlőrincbe, a cipőüzembe. Mi ennek a dolognak csak hátrányát látjuk. De úgy gondolom, a gazdaságnak se jött be úgy, ahogy szeretne volna, különben nem adogatnák ki a teheneket bérbé, vállalkozókhoz, ide-oda. Amíg az állatok itt voltak, nagyobb volt az összeköttetés, jobban szem előtt voltunk. Azóta, hogy elmentek, senki nem törődik semmivel, tényleg mintha nem lenne a pusztának gazdája. Reggel kiszólnak a CB-n, hogy menjünk el ide vagy oda, és ennyi. Pedig amilyen határ itt van! A csobokai föld a legjobb a gazdaságban; láthatja: kánikula van, eső már egy hónapja egy szem se volt, mégis elég szép a kukorica. De itt már az istállókról köröskörül lóg a cserép, a tető beszakadva, és amikor már egy szarufa beázik, dől a fal is. Nézzé, a területvezetővel én jóba vagyok, nem akarom megszólítani a háta mögött, de ő nem tanult vezető, félre van téve, és talán ez is közrejátszik, hogy nem mer szólani. Mondtam már neki én is számtalanszor, miért nem szól ezért vagy azért, de hát neki is már csak két éve van hátra, csak ki akarja húzni a nyugdíjig. Nagyon odaadó dolgozó a vállalatnál szemben, de nem úgy lép fel, mintha a gazdája lenne ennek a területnek, márpedig neki meg kellene mondania. Megnézheti: életveszélyes az a lakóház, lóg a cserép. Bizony az illet meg kellene csinálni még akkor is, ha bármilyen kevés a pénz. A művelődési ház, az is úgy néz ki. Akkora bokrok vannak ott, mintha külön, az őserdőben nevelnék őket. Vagy azok a rozsdáste vasdarabok ott a ház körül. Nekem sok bajom van ezzel, mert hát kaszálom kell, de még a kaszát se tudom kétszer rendesen odatenni, mert valamibe minden lépésen beleakad. Hogy miért nem intézkedik, nem tudom. Én olyan voltam dolgozó koromban is: ha tudtam, hogy valami nem jól van, ha húszszor kellett a főnöknek mondani, húszszor mentem hozzá: csináltasd meg, mert ez itt nem jó. Szerintem neki is ezt kellene. Amikor maga itt járt a múltkor, egy hétre rá

jött Imre, hogy az iroda meg a lóistálló előtt lekaszáltassa velem azt a nagy füvet. Még mondta is: "Gyerekek, rendbe kell tenni, itt járt egy újságíró" - isten bizony! Nyomtunk is, hogy legalább a nagyja ne legyen ott. De másnap, pedig még nem volt kész, ugyanő küldött el máshová. Kérdeztem is: hát most már elég lesz annak az újságírónak?... Pedig már magam is hallottam, hogy az igazgató vagy a termelési igazgatóhelyettes mondta neki, hogy ezt nem így kellene. Az a baj, hogy a közvetlen főnökével, a kerületvezetővel nem mer beszélni egyáltalán. Talán nem bízik magában? Vagy le van állítva, hogy szóljon? Mert nem szabad?... Kint még javában éget a nap, de az alacsony szobába, a kopott szőtesekkel letakart bútorok mögé már bekerekedek az alkony, feketére festi a sarkokat, a szoba padlóját.

— Mit gondol: így járt jobban, hogy a gazdaságban maradt, vagy jobb lett volna, ha tévész-tag lesz?

— Eleinte, úgy a hetvenes évek elejéig jobb volt az állami gazdaság, ez biztos. A tévészekben még munkaegységet fizettek, ami hol ennyit, hol annyit ért, az állami gazdaságban viszont fix volt a bér. Meg aztán olyan csúnyán is hangzott: TSZCS - tovább szolgáló cseléd. A gazdag paraszt tudta: ha bevitte a földet, többé nem lesz az övé, mi meg, szegényebbek, úgy voltunk: ha már földet kaptunk, most újra odamenjünk? Tetszett a tsz nekünk eleinte, de arra nem gondoltunk, hogy ebből padlássőprések lesznek, amikor nem kérdezték, mit fog enni holnap a család. Akkor aztán csak elkeseredtünk, és rosszabbnak éreztük azt a periódust, mint a cselédvilágot. Most ellenben kétszer olyan jó a tévész, mint az állami gazdaság. Először: aki állattartással, szarvasmarhával akar

foglalkozni, az csinálhatja; a pusztán viszont ez nem engedik. Az illetményföld 1600 négyzetgölg, ez azután jár, ha egy személy ledolgozza a kötelező munkanapot. Itt nálunk akármennyi munkaereje van is egy családnak, a terület, amit kaphat, nem lehet több, mint 1200 négyzetgölg. A takarmánybiztosítás is rendszeresebb, úgy-hogy a tévészbe megyek, jobban jártam volna. De ott a tanyán, Kislajosházán nagy szükség volt rám. Gyerek nem volt, nőlen voltam - most is az vagyok, hál' istennek -, nekik is ilyen ember kellett, hát marasztaltak, meg oda is voltam szokva, mert szerettem az állatokat.

— Miért nem nősült meg?

— Fene tudja. - Elneveti magát. - Egy gyerek született úgy, egy lánytól, fizettem a gyerektartást, és ez valahogyan elvette a kedvem. A nővérem meg nem ment férjhez, így maradtunk ketten, amiben az is közrejátszott, hogy anyám elég hosszan betegeskedett. Elég sokféle nő láttam, megismertem; gondoltam: velem is ezt csinálja? Aztán kijöttem az időből...

— Mindig ilyen nyugodt kedélyű ember volt?

— Nem tudok mérlegelni. Ha valamiért mérges is vagyok, csak pár percig tart. Gondolhatja: nemigen jönnek ki a testvéremmel, ha haragtaró lennék.

— A volt cselédség reményeit véleménye szerint mennyire váltotta be ez a társadalom?

— Bizonyos részét igen. De ha nekem most engednék azt tartani, amit akkor, 45 előtt lehetett, akkor sokkal többre mennék. Már számolgattam is, hogy akkor én jobban járnék. A fát, búzát, illetve lisztet kapnám hazaszállítva, ahogy mondtam; lenne a kaszáló, tartathnék két tehenet. - Ez akkor nem volt

valami nagy fizetés, de az biztos, hogy többre mennék vele, mint ezzel a havi fix-szel. Ha két kocát tartana az ember, az hozna cirka negyvenezer forintot. Egy kataszteri hold kukoricaföld megteremne 60-70 mázsa csöves kukoricát. De most a nyugdíjhoz hozzákeresni nagyon keveset tudok; legutóbb például 17 napot dolgoztam, erre kaptam 2600 forintot, levonás után, vagyis 150 forintot naponta, de csak addig megy, míg bírom. Ami elmaradt a reményből: nekem például az a 15 hold föld, amit 45-ben kaptunk, és amire éjjelünk, nappalunkat rátettük, hogy legyen hozzá igavonó, eke, kocsi, szerszám. Mert amire ez megvolt, át kellett adnom a földdel együtt.

— 1952. március 15. óta egyfolytában a gazdaságban dolgozom. Gazdám váltogatták egymást, hol ez, hol az, de az én munkám mindig egyforma volt, és seose vártam parancsra. Egy-egy új agronómus néha megkérdezte: "Nem lenne így jobb, Téll úr?" Mondom: próbáljuk meg, de idáig így csináltuk. "És az bevált?" Be. "Akkor csinálják tovább is úgy." Hogy ezt vagy azt ma vagy holnap muszáj elvégezni, illet nem mondtak régen, és ma sem mondanak. De az már baj, hogy a több munkát vagy a jobbat nem nagyon veszik észre. Amikor próbáltunk belehúzni, majdnem kevesebbet kaptunk, mint amikor kevesebbet csináltunk. Több helyen lehetne teljesítménybér, több munkát kellene pontosan mérni. Ezt is hiányolom.

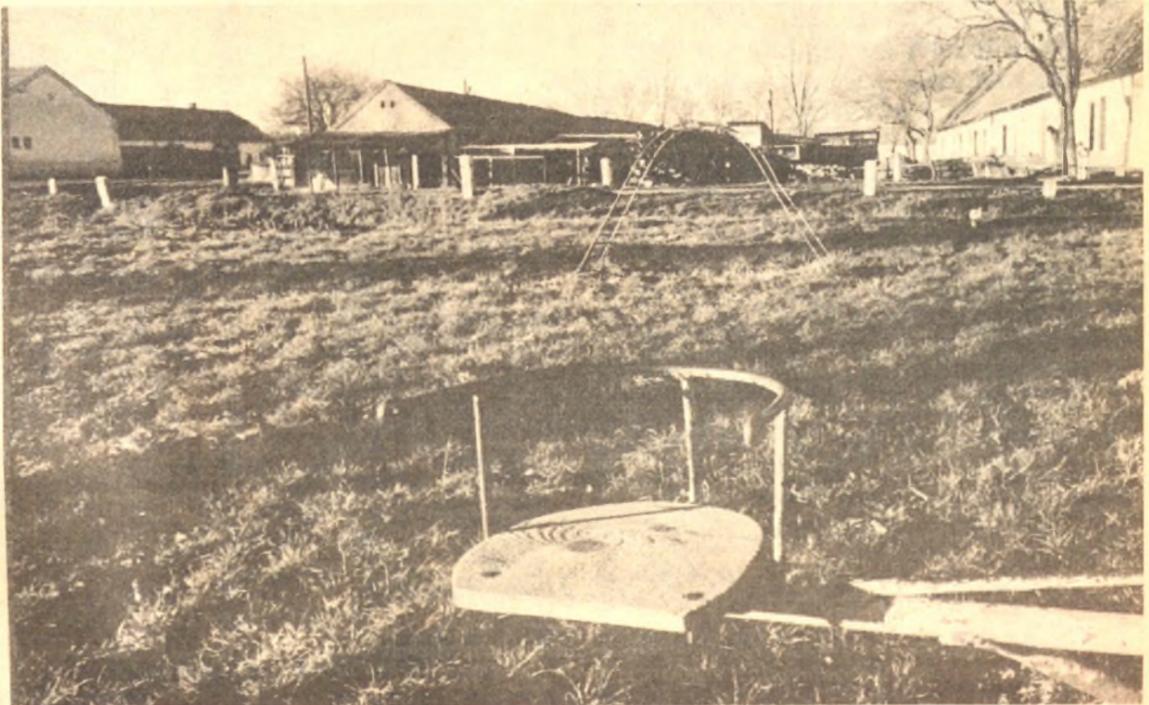
A régi gazdákkal nekem soha semmi bajom nem volt, még arra se emlékszem, hogy bármilyik akár egyszer is megszidott volna. Az új rendszerben viszont, én úgy látom, nagyon sok a "cipész" fent is, meg középszinten is. Elbújtatják, hogy ő is éljen. Tudja, ezt régen nem lehetett. Ott mindenkinet, egytől egyig megvolt a feladata, és értett is hozzá. Akkoriban egy komoly gazdaságban nem talált olyat, aki a feladatahoz ne értett volna, de most nagyon sok a gyorstalpaló. Akkor főleges vezető nem volt - minálunk például egy gazda a helybéli cselédeket irányította, egy megbízottját meg odaállította a summások, hónaposok mellé. Most viszont, ha két nyugdíjas kaszál, akkor kerül utána egy főnök... Ez, tudja, annyira idegesít! Lehet, hogy még utóbb lesz is belőle kellemetlenségem, mert ezt én már kérdeztem is: miért kell ez, hogy hatezer forintot fizetéssel egy ember két másik mögött álljon? De maga szerint is: amiért kell?...

— Szóval nemcsak a példa kedvéért mondja...

— Nem hát! Van olyan, hogy három ember dolgozik, négy főnök meg ott áll. Ilyen is van. Ezért mondtam az előbb is: rettenetes sok a főlősleges ember. Mondjuk, ha másutt látom, nekem nem akadály, de azt már nem bírom, ha ketten elmegyünk kaszálni, akkor odajön utánunk fél napig egy ember.

Minek?! Jó, azt megértem, kell arra valaki, hogy ellenőrizzen, nézze meg, hogyan áll a munka. De ez már olyan, mint mikor régen a botospánok piszkálták a dolgozókat... Pedig ez már nagyon-nagyon régen lehetett, nem akkor, amikor én kezdtem.

Varga Dávid
Fotó: Csonka Károly

A PÉCSI BÖRGYÁR
tímár szakmunkástanulók
jelentkezését várja
az 1990/91. tanévre.

Jelentkezhetnek: 14-17 év
közötti, 8 általános iskolai
végzettséggel rendelkező
fiatalok.

A KÉPZÉSI IDŐ: 3 év.
Érettségi bizonyítvánnyal
rendelkező fiatalokat
is szívesen fogadunk.

A KÉPZÉSI IDŐ: 1,5 ÉV.

Anyagi és egyéb juttatások:

- az ösztöndíj mértéke a
tanulmányi eredménytől függ,
250-1250,- Ft között mozog.

- Havi 200,- Ft kiegészítő ösztöndíjat biztosítunk,
ez független a tanulmányi eredménytől.

- A harmadik évben szakmunkásbérben foglalkoztatjuk
a tanulókat, közepes tanulmányi átlag felett. Így a harmadik
évben már 3000-4000,-Ft közötti keresetet érhetnek el.

- Vidékieknek ingyenes kollégiumi elhelyezést biztosítunk.

- Kedvezményes étkezést, ebédet biztosítunk,
valamint a tanszer és tankönyv-ellátás ingyenes.

- Kereseti lehetőség: szakmunkásvizsga után 8000-10000,-Ft.

Jelentkezni lehet:

Az 508.sz. Ipari Szakmunkásjépző Intézetben,
Pécs, Eszéki út 12. Telefon: 10-688,

vagy a Pécsi Bőrgyár személyzeti és oktatási osztályán.

Címünk: Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 52. Telefon: 11-555/36

"Felkínáljuk megvételre a
beruházásból megmaradt
raktárkészletünkből azonnali
szállítással rozsdamentes és
szénacél anyagainkat.
(Különböző méretű csövek,
idomacélok, T-idomok,
szűkítők, csőívek, karimák,
kötőelemek.)

Cím:

Paksi Atomerőmű Vállalat

Beruházási Igazgatóság

Kereskedelmi Iroda

Beruházási Import Osztály

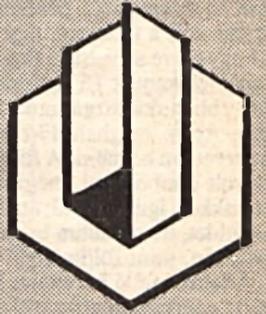
7031 Paks,

PF.: 71.

Telefon: 1560-323

vagy (75) 180-35

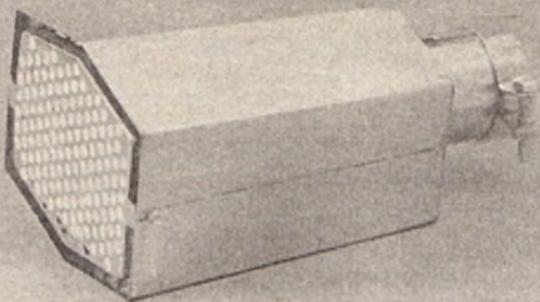
Telex: 14404"

Bárdiker Kft

*Filteres kipufogógáz szűrő 620.-Ft/db
kapható a BÁRDIKER-nél
(Kaposfüred, Kaposfüredi u. 77.) a benne lévő filter
5000 km-ként cserélhető,
ára 120 Ft/db.*

*Minden személygépkocsira házilag is felszerelhető.
Ugyanitt kaphatók a cserélhető és mosható betéttel ellátott
levegőszűrők az alábbi gépkocsikra:
Lada 128.-Ft/db Dacia 134.-Ft/db
Trabant, Skoda S-100 117.-Ft/db
Barkas, Wartburg 126.-Ft/db
Zastava, Skoda 105, 120 119 Ft/db
Ha megveszi, nemcsak környezetét védi,
hanem pénztárcáját is.*

**"ÓZON" I. Filteres
kipufogógáz szűrő**

Ajánljuk magunkat!

*Egy jó üzletkötés
reményében
keressen fel
bennünket!*

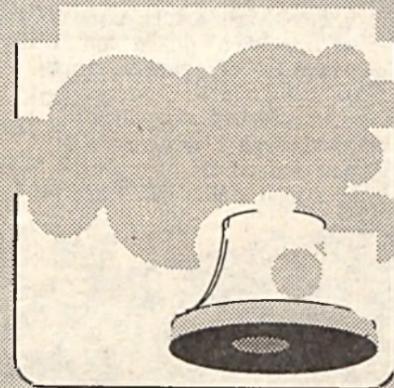
40

éve

SOMOGY ÉS ZALA MEGYE
éléskamrája.

BALATON FÜSZÉRT

Alapítva 1949.
Élelmiszer és Vegyiáru Kereskedelmi Vállalat

**Ezüstvasárnap
is a
legjobb irány
a Konzum!**

**December
10.-én
9-13 óráig
meglepetésekkel
kedvezményekkel
várjuk
Vásárlóinkat**

**a Konzum
Áruházban
(Pécs,
Kossuth tér)**

**"S" MODELL
Üzletben (Pécs,
Rákóczi út
35-37.)**

**"Parfüméria"
illatszer boltban
(Pécs, Jókai u.4.)**

**Ünnepi
választék -
egyedi kínálat!**

Ezüstvasárnapi ajándékvásár. Csak nálunk árengedménnyel!

Asztali nagy fekvő óra ~~1.750,-Ft~~ 990,-Ft

Asztali álló óra ~~1.850,-Ft~~ 990,-Ft

Asztali kis álló óra ~~1.000,-Ft~~ 890,-Ft.

Kozmetika széles választékban 20-50 % árengedménnyel.

Ajándékcsomagot igény szerint készítünk.

Baranyatrade Kft Pécs, Rákóczi út 50. (Rákóczi út - Bajcsy Zs. u. sarok)

Olcsón jót!

Új profil és futózott gumiköpenyek
minden méretben,
1 év garanciával
kedvező áron kaphatók
a MÉH
telepein:

*Nem érti,
hogyan
megéri?*

Mohácson,
Bátaszéken,
Dunaföldváron,
Silmontornyán,
Újlregen,
Dombóváron,
Kaposváron,
Szigetváron,
Nagyatádon
és Lentiben.

**A
SOMOGYKER
Vállalat**

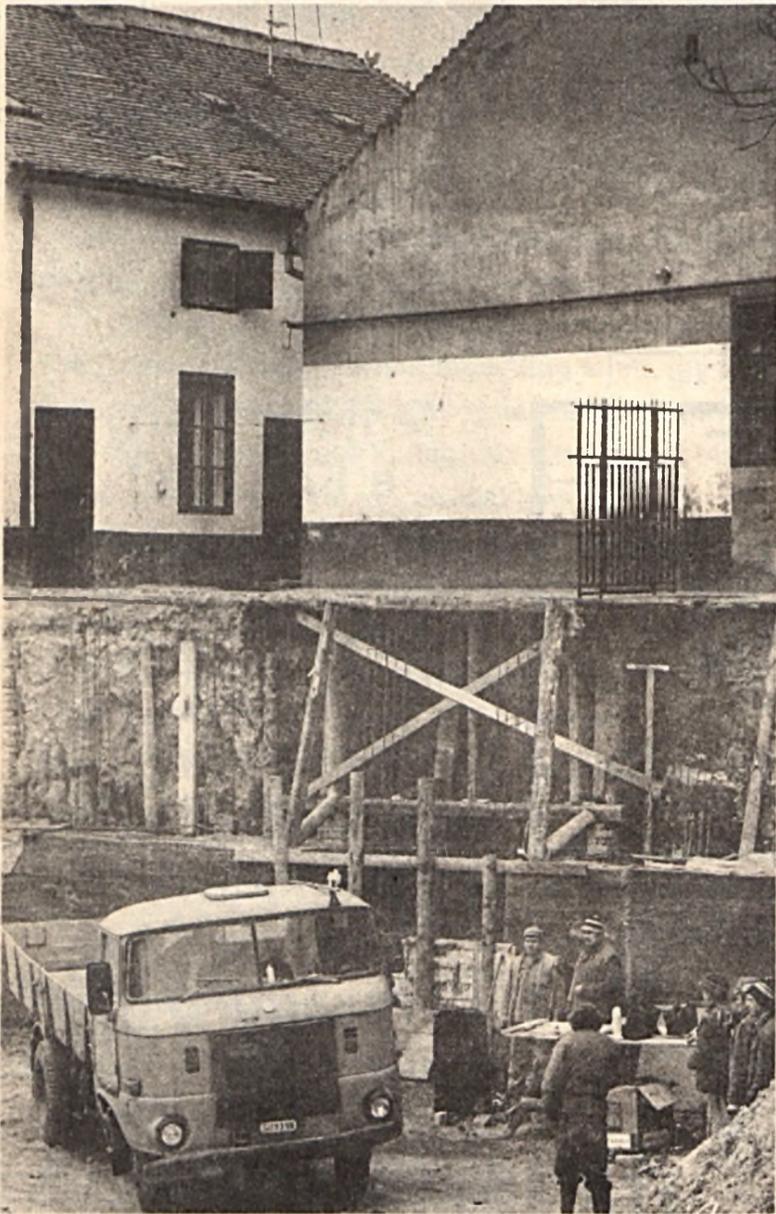
vidéki és kaposvári
boltjai, áruházati
ezüst- és aranyvasárnap is
gazdag karácsonyi
áruválasztékkal
várja minden kedves
vásárlóját!

Maxi furcsa álmai

Névtelen levélben foglaltak kivizsgálására tett javaslatot dr. Molnár Zoltán polgármester a pécsi városi tanács legutóbbi ülésén. Aztán kiderült, hogy a bejelentés nem teljesen névtelen: három építőközösség nevében kérnek elfogulatlan vizsgálatot Jaszenovics Miksa, a Pécssett "Maxi" néven közismert építési vállalkozó Citrom utcai szállodaépítése ügyében. Jaszenovics számára feltűnő sikerei és jó kapcsolatai már sok irigyet szereztek az elmúlt évtizedbe. A mostani levél azonban többnek látszik egyszerű "haragszom rád"-nál, s úgy tűnik, a benne foglaltak csupán a jéghegy csúcsát jelzik. A tanácsülés háromtagú bizottságot küldött ki az ügy kivizsgálására; jelentésüket a januári ülésen terjesztik elő.

Melyek ezek a kifogásolt támogatók?

A négyoldalas levél, melyet a végrehajtó bizottság titkárnak címeztek, lényegében a következőket tartalmazza: A Kazinczy u.3., a Citrom utca l. és a Rákóczi út 35-37. számú építőközösségek etikátlannak és szakmailag megapozatlannak tartják Jaszenovics Miksa szállodaépítési "akcióját". Hivatkozással megemlítik, hogy Jaszenovics mindhárom közösség társasházának felépítését rendkívül kedvező feltételekkel vállalta el, de egyik épületet sem adta át az ígért áron és határidőre. Mindhárom közösség még menetközben megköszönte "Maxi" további közreműködését, egyrészt a kritikán aluli minőség, másrészt a befizetett pénzek "dézsmálása" miatt. A levélírók szerint Jaszenovics házról-házra göngyölytette pénzügyi adósságait, s "ügy gondolja, számára az a megoldás, ha a göngyölyg vége a saját szállodája". Erre

Az építés rombolással kezdődött.

abból következtek, hogy a közösség számláján több alkalommal egy fillér sem volt, mert Jaszenovics az egyes építetők pénzét önkényesen más építkezésekre csoportosította át. A többletköltségek így az áremelkedéseknél lényegesen nagyobbak voltak.

A vizsgálatot kérők a Baranya Megyei Bíróság jogerős ítéletének egyik megállapítására hivatkoznak, mely szerint a műszaki vezetőként szereplő Jaszenovics a Kazinczy utcai építőközösség 10 millió forintjából 4 milliót nem ennél a háznál használt fel. A levél szerint a Citrom utcai építkezésnél közjegyzői szakértői anyag bizonyítja, hogy "Maxi" 5 millió forinttal kevesebbet használt fel, mint amennyi pénzt a számláról fölvevett. Végül a Rákóczi úti társasháznál most készül a szakértői anyag; a hiány a levélírók szerint itt várhatóan 5-7 millió forint lesz.

A bejelentők "paradoxonnak" tartják, hogy miután Jaszenovicsot az építőközösségek menesztették, nyomban megjelentek náluk a tanácsi építési hatóság emberei, és elkezdték a közösség bírságolását a homlokzati hiányosságok miatt. Hol volt "Maxi" műszaki vezetése idején az építési felügyelet szigora? - teszik fel a kérdést, megállapítván, hogy miközben öket több alkalommal megbüntették, "Jaszenovicsot különböző támogatásokban részesítik a tanácselnök vezénnyelével."

megpályázni, amikor a kiírás egész mást tartalmazott?"

A levélírók további "fontos körülményekre" hívják fel a tanács figyelmét: Feltételezésük szerint a 100 milliónál is többbe kerülő szálloda felépítésére "Maxinak" nincs kellő fedezete; Jaszenovics a magyar banki hiteket korábbi adósságai törlesztésére kívánja felhasználni, és egyébként is: "emberileg és szakmailag alkalmatlan egy szálloda megépítésére".

A "jobb megértés" céljából felhívják a testület figyelmét arra, hogy a pályázat elbírálása után dr. Molnár Zoltán polgármester fiát Jaszenovics fizetőpincésként alkalmazta a Maxi Bárban, magas beosztású embereket vont be építkezéseibe, "kezében az állami sajtó", ezért nem véletlen, hogy eddig csak pozitív publikáció jelent meg róla.

A három építőközösség nevében írt levél - amelyet szerzői az MDF pécsi szervezetének, dr. Révész Mária és Brandstätter György tanácsstagoknak juttattak el - kéri az ügy részletes és nyilvános kivizsgálását, s azt, hogy a tanács új pályázat kiírása mellett vásárolja vissza a római kori leleteiről híressé vált Citrom utcai telket. Társadalmi vita alapján döntsenek arról, mi épüljön ezen a területen.

Ki az igazi célpont?

A pécsi viszonyokat ismerőkben fölmerülhet a kérdés: miért éppen az ellen a vállalkozó ellen követelnék vizsgálatot, akinek tagadatlan érdemei vannak a foghíjtelkek beépítésében, a városkép formálásában, aki működésének kezdeteitől az állami építőiparnál lényegesen gyorsabb, tetszetősebb és olcsóbb munkáival hívta fel magára figyelmet, s aki a kezdeti időkben szinte korlátlanul élvezte a megye reformpárti vezetőinek bizalmát? Nem következett el éppen elég visszaélést, akik semmit sem tettek a városért?

Jaszenovics Miksa nem kíván perbe szállni egy "névtelen szennyirattal". A volt MSZMP sztálinista köreinek tulajdonítja a legújabb "hadjáratot", s óva int az újságírókat, hogy felesleges részletkérdésekbe bocsátkozzék. Egy

régi jelszót emleget, mely szerint "Maxi meg kell alázni, meg kell gyalázni és lehetetlenné kell tenni".

"Maxi" azonban most az egyszer alighanem téved. A levélírók célja sokkal több: dr. Molnár Zoltán skalpjára vadásznak. S a pécsi tanácselnök kétségtelenül nincs könnyű helyzetben. A tények ellene beszélnek:

"Kisebb módosítás"

1987. október végén közli Jaszenovics dr. Molnárral, hogy "meghiúsult" a vegyes funkciójú (értsd: lakást és üzletet magában foglaló) épület "építési szándéka", ezért célszerűbbnek látszik egy kétszintes földalatti parkoló, valamint szálloda és étterem megépítése.

Az akkor még általános elnökhelyettesi hivatalat betöltő Molnár Zoltán szokatlanul gyorsan, két héten belül válaszolt: "A belváros részletes rendezési tervének kisebb módosításával biztosítható, hogy a korábbi, részben lakóterületi funkció helyett kereskedelmi szálláshelyeket, vendéglátó egységeket, egyéb kereskedelmi és iroda funkciót magába foglaló épület létesüljön." S tekintettel a máskor hónapokat és tervezővállalati közreműködést igénylő művelet sürgősségére, az elnökhelyettes már a telken lévő ideiglenes használati jog visszavonásáról is intézkedik. Mi több: még aznap (!) kiírta a pécsi INKÖZ irodánál a pályázatot, melyben 1059 négyzetméteres telket kínál földszint-tetőterés vendéglátó egység számára. (A telek forgalmi értékét szakértői becsléssel kéri megállapítani.)

Valami történetet közben, mert két és fél hónappal később, 1988. február 1-jén megegyezően kiírják a pályázatot 618 négyzetméteren létesítendő földszint+1 szint-tetőterés motel, panzió, étterem és pénzügyintézet céljára. Megvan a telekár is: 4000 forint négyzetméterenként. A jelentkezők névsorát kéri az építési osztályra fölterjeszteni.

Csak egyetlen jelentkező akad: Jaszenovics Miksa. A végül is 1988 novemberében a VB elé kerülő adásvételi szerződésben már ismét nem szerepel a pénzügyintézet, s az igénybe veendő

tanácsi telek nagysága 766 négyzetméter. Vételára 3.1 millió forint. S itt újabb furcsaságot észlelhetünk: az eladott építési telekrezt korábban 3.5 millió forintra értékelte a szakértő...

Építési engedély még nincs. Magától értetődik, hogy ez a késedelem is a vállalkozással szemben bürokrata sztálinista bűne. Az építkezés mindenesetre megindult, s folyik teljes gőzzel a nemrég leszakadt part támfalazása, a szálloda alapozása. Az előkerült pincék tömésdélését természetesen a tanács költségére végzik. "Maxi", mint mindig, most is magabiztos. Egyedül a hálátlan világgal nincs kibékülve. No és a bírósággal, amelynek peresztes lett, s amelynek ítélete nem kevesebbet állít, mint hogy a Kazinczy utcai 12 lakásos társasházra a "műszaki vezető" a befizetett 9.7 millióból mindössze 5.5 millió forintot fordított. Hát meg lehet építeni ennyiből egy ilyen házat? - kérdi Jaszenovics Miksa és hozzáteszi: "Velem csak jól jártak az emberek. Ki épített volna nekik 11-13 ezer forintos négyzetméterenkénti áron fedelet a fejük fölé? Csak azért nyerték meg a pert, mert nem fölbebettem. Meg egyeztünk, hogy húsvétig adok 2 milliót, de megszegték a megállapodást..."

A bíróságnak mindenesetre más a véleménye:

"A peres eljárásban bebizonyosodott, hogy az alperes perbeli magatartása mindvégig az igazság kiderítésének megfiúsítására, a per elhúzására irányult, jobb tudomása ellenére valóban tényeket állított, illetve olyan tényeket tagadott, melyekről bebizonyosodott, hogy igazak. Perbeli jogainak gyakorlása a kötelező jóhiszeműségnek a látszatát is nélkülözte, a bizonyított tényekkel való szembehelyezkedése gyakran a komolytalanság látszatát keltette és az igazságszolgáltatás tekintélyének semmibe vételét eredményezte."

Nincs könnyű helyzetben a tanácsi bizottság. A pécsi lakosság mindazonáltal számít arra, hogy a mostani vizsgálat nem ragad meg Jaszenovics Miksánál - lehetőséget adva a feltételezésre, hogy csupán néhány ember személyes bosszújáról van szó -, hanem fény derül végre a város közhangulatát rontó valamennyi homályos (hogy azt ne mondjuk: sötét) építési ügyre.

Sajnos ilyen ügyek mindig is lesznek addig, amíg gumból vannak az (építési) jogszabályok, és sok esetben valóban bürokratikus a közigazgatási eljárás. Amennyire elítélendő, hogy valaki törvényen kívülre lép magát, annyira helytelen volna, ha egy-egy viharos ügy nyomán vállalkozóellenes hangulat alakulna ki az országban.

Havasi János
Fotó: Cseri László

Furfangos pályázat

"Mi, vállalkozók, hosszú ideig vártuk a Citrom utca ún. III. ütem pályázati kiírására, habár a háttérjátékokat ismerők tudták, hogy azt Jaszenovicsnak adja a tanács. Ezek óta készítette elő az akkori tanácselnök-helyettes és a lekenyerezett szakma (DTV) - olvasható a levél 2. oldalán. - A rendezési tervek módosításai érzékeltették a célt és Jaszenovics sem csinált belőle titkot, hogy ő a Citrom utcában szeretne szállodát építeni. Tehát Jaszenovics elképzelései szerint változtak a várospolitikai célok, a tudatos városfejlesztés."

A levél szerint 1987 őszén szivárogtak ki a hírek a tanácsról, hogy "Maxi" kezdeményezésére végre kiírják a pályázatot.

"Vártuk a sajtóban, az INKÖZ-nél a kiírás megjelenését, kifüggesztését, de hiába. Személyes érdeklődésünkre az INKÖZ alkalmazottja megmutatta a kiírást és közölte, hogy a pályázat "meghívásos" (?), ezért nem függesztik ki, és máris megszegték a tanácsi utasítást." Mármint azzal, hogy a papírt megmutatta.

A levél ezután így folytatódik: "A nagy félrevezetés után megdöbbenéssel hallottuk, hogy a pályázat értékelése megtörtént, és csodák csodája csak egy pályázó volt. Vajon honnan tudta a szerencsés győztes, hogy mit kell

Befejezetlen "szimfónia" a pécsi Rákóczi úton. A város egyik legszebb épületének ígérkezett.